شایی شەهید

1985

قیبلەنما

کوردستانم برینێکە، برین: لقی داربەڕووە.
واز لەو برینەم بهێنن، لێی گەڕێن با
پەڵو پۆی سووری بهاوێ‌و
سێبەر بۆ ئازادیم بکا!.
من هەر چاوی دارستانی گڕتێبەربووی
خۆم شك ئەبەم
ئێشکم بگرێ.
من هەر خوێنی لەبەر ڕۆیشتوی ئەم شاخانەی
خۆم شك ئەبەم
هەڵگیرسێت‌و پێشم کەوێ!.
واز لەم برینەم بهێنن
زەریام شەوەو، قیبلەنمای ملم مۆمە
بایەوانی ئەم کەشتیەیش هەر چارۆکەی سەری خۆمە
هەر خۆم.. هەر خۆم.. هەر خۆم
من خوا نیم‌و ئەوەتەی هەم هەر تەنیام‌و

کوردستانیش باوەشی عەشقی دایکێکە

وەکوو مێژووم سك سووتاوەو چاوەڕێمە!.

★ ★ ★

واز لەم برینەم بهێنن

چەشەی چەقۆ، چەشەی پشکۆ، چەشەی خوێ یە

ئەم برینە!.

پەنجەرەیە، ئەستێرەیە، ئەسپی سووری غار کردنمە

ئەم برینە.

هەر ئەو بە تەنیا شك ئەبەم

لەجێی ئاڵا ئەوەم هەیە

من هەڵیکەم!.

هەر ئەو برینە شك ئەبەم

بۆیە جارێك چەتری ڕەهێڵەی سەر سەرمەو

هەڵی ئەدەم.

جارێکی تر دەمی ئەستێرکی چاوانمەو

بەری ئەدەم!.

هەر ئەو برینە شك ئەبەم.

هەر ئەو خوێنە:

فڕۆکەمە

دەبابەمە

بازۆکامە

کاتیۆشامە..

لە ئاتشگەی مەرگی سووری خۆمدا تەنها
من هەر سوجدە بۆ ئەو ئەبەم!.

⋆ ⋆ ⋆

کێ دەنگی کرد؟! کێ هاتە سەر تەرمی کانییم؟!
لەناو مێژووی هەڵقرچاوما
کێ بوو قومێ ئاوی کرد بە دەمی
سنەوبەری سەربڕراوما؟!
کە ڕووباری لەشیان کوشتم
کام ئۆقیانوس خۆی گرژ کرد؟
پردی کام جێ دەسی گرتم؟
کە هەرمێی مەمکیان هەڵکەندم
کە شەمامەی دڵیان گوشیم
ڕەشەبای کام لا هەڵیکرد؟
کێ ورتەی کرد؟
کێ؟ کێ؟ کێ؟
کە پرچی ڕەزیان هەڵکێشام
کە چاوی گوڵیان دەرهێنام
وەکوو ئاغزە جگەرە
توێکڵە شووتی
پێیان پیا نام!
کورسی کام پایتەختو یاسا
لەقەی بۆ کرد؟

کێ دەنگی کرد؟
مووی سمێڵی کام ڕژێم بوو
جووڵەی بۆ کرد؟
تووکە سەری کام گەورە پیاو
تووکە بەری کام گەورە ژن
بۆ من بزووت؟!
هەر دوو لایان
هەر سێ لایان
هەر چوار لایان
یەك لەدوای یەك،
هەرچی هەستا بە خوێنی من دەس نوێژی گرت
بە خوێنی من ڕۆژووی شکان
خوێنی منی دا بە نەوت!
یەك لە دوای یەك
هەرچی هەستا کاسە سەرمی کرد بە تەپڵەك
هەرچی هەستا چەرمی سکمی
کرد بە جانتای دیبلۆماسیو
ئینجا سرەوت!
هەرچی هەستا ئێسکی منی کرد بە پەیژەو
بە پێپلیکەو
خۆی پیا سەرکەوت!.
لە بازاڕی ڕۆژهەڵاتو ڕۆژئاوادا

کۆیلەی پێست سپی بووم‌و
من بۆ کێ نەبووم بە دەسکەوت؟
کێ گۆشتی کوت کوت کراوی
ئەم لەشەی منی بەر نەکەوت؟!

* * *

کوردستانم برینێکە، برین مانگە
واز لەو برینەم بهێنن
با لە کەلی ئەوینەوە
گەش گەش هەڵبێ.
با گەورەبێ، با تریفەی پەل بهاوێ.
بەرەو باکووری ئازارم
بەرەو باشووری شەوگارم.
دەبا هەڵچێ، برین هەڵچێ
وەکوو سوورە چنار هەڵچێ
وەکوو لاولاو با لە قەفی زنجیرمەوە
خۆی بپێچێ
هەر ئەو برینە شك ئەبەم پەنجەرەم بێ
کلاو ڕۆژنەی ئەم سەرەم بێ.
نەوتی چرای لەشیان دزیم.
من چیم هەیە لە دووکەڵی شیعر زیاتر!.
قژی کەژو هەردیان بڕیم
من چیم هەیە لەئاگرو کڵپە زیاتر!.

ئاوی سەرچاوەیان کوشتم

دارو درەختیان کوێر کردم

لە کوختەکەی دڵی خۆیشما کرێچی بووم

دەریانکردم!.

پشیلە بووم.. بۆ بەرەو خوار

خستمیانە گوێنیەوەو سەریان بەستم.

مەیمون بووم‌و ورچ بووم‌و پەتا بووم‌و

لەوێش دەوریان بە دڕکەزیو تەلبەند گرتم.

من چیم هەیە لەپەتی سێدارە زیاتر

لە ئۆردوگای دیل بەولاوە

لە ژمارەی شەهید زیاتر؟!

من چیم هەیە؟

من هەر ئەو خوێنە شك ئەبەم

کە سوراویی لێوی بەردو

گۆنەی پەلکە گیای پێ بکەم!

من هەر ئەوینێ شك ئەبەم

ڕقی پیرۆز ئەخاتە بەر

پەلە پیتکەی تفەنگەکەم!.

من ئەو برینە شك ئەبەم.

برین مانگەو برین ئاگر

من چیم هەیە لە خوێن زیاتر؟!

بەرگەلو 1986/2/20

شایی شەهید

مەپرسن چۆن؟
کە دڵ ئەبێ بە سوێسکەو "سلێمانی" بە هێلانەی
ئیتر شیعریش ئاسمانێکەو پۆل پۆل وشەی
سەوزو سووری تێدا ئەفڕێ!
مەپرسن چۆن؟ کە ئەم سەرە گڕگرتوەیش
ئەبێ بەپەڵە هەورێکی نزمو نەویی سەر "ئەزمڕ"و
بەدەم گینگڵی ژانەوە، گرمەگرم
بۆ بەرەوخوار دائەگەڕێ
بەسەر شەقامو ماڵاندا دائەبارێ
ئیتر شیعریش سەرچاوەیەکەو قوڵپەقوڵپ
لەم بناری چاوانەوە هەڵ ئەقوڵێ!
مەپرسن چۆن؟ گەر خەم نەبێ بە بروسکە
گەر ئەوینی وەنەوشەیی چاوی ئێوە،
نەبێ بە ڕێگاو تروسکە
چرۆی ئەم زامی شیعرانەم

لەم بەستەڵەکی سنگەدا
چۆن ئەپشکوێ؟!
دەنگ چۆن ئەبێ بە ڕەشەباو
شەپۆل چۆن لە گیانما ئەنوێ؟!
مەپرسن چۆن؟
نەء.. مەپرسن!
ئیستە لای من
هەموو ڕۆژێ
لە نێوان چاوانی "گۆیژە"و
گەردنی "پیرەمەگرون"دا
خۆشەویستیم: کۆترەشینکەی پێشمەرگەیەو
نامەی دوا شەهیدی پێیەو
شەقژەنێتی دێتو ئەچێ
مەپرسن چۆن؟!
ئیستە لای من
هەموو شەوێ
خۆشەویستیی "سلێمانی"
مانگی سوورەو
لەناو بەفری شیعرەکانما
ورد ورد هەڵدێ!
مەپرسن چۆن؟ نەء.. مەپرسن
شاعیر وەکوو پەڕەسێلکەی کۆچەر وایە

هەرچەند وەرزێ بۆ "شەم"ی یار ئەجریوێنێو
ئیتر ئەویش ئاوازێکەو چاو لێك ئەنێ!
مەپرسن چۆن؟!
داستانی پێشمەرگە ئەڵێ:
رێی سیامەند بۆ لای خەجێ
بەناو گەرووی زۆر نەهەنگ دا تێ ئەپەڕێ
وەرزی عاشق سواری وەکوو
"فەرخ" و"مەم"و "مامەڕیشە"و "نەجۆ"ی ئەوێ!
ڕەنگە باڵی زۆر هۆنراوە
زۆر گۆرانیی
لەم زستانەدا هەڵوەرێن.
ڕەنگە قژی زۆر ئەرخەوان
زۆر شۆڕەبی
وەکوو پرچی کچی شارم
بەم کڕێوەیە داڕنرێن.
ڕەنگە زۆر چناری عیشقی هەڵچووی
بەردەم وەك حوجرەکەی "نالی"
هەر بەپێوە هەڵپڕوکێن!
ڕەنگە مەمکی زۆر "حەبیبە"م
بەم دیواری شەوگارەدا دابکوترێن.
ڕەنگە زۆر گەڕەکی دڵم
ماڵی چاوم

ژووری دەروونو هەناوم
کاولاش.. کاولاش..، تەخت کرێن!
ڕەنگە.. ڕەنگە.. ڕەنگە
بەڵام نیگای "گڵەزەردە"
چرایەکە وا بەدەستی شەهیدەوە
دووسەد ساڵە
ماڵەوماڵ ئەکاو ئەگەڕێ
دووسەد ساڵە
ئەم چرایە نە پێڵوی گڕی ئەتروکێو
نە کز ئەبێو
نە ئەشمرێ!

★ ★ ★

حەڤدەی "کانون"
لە گیانەڵاوی پایزدا، پێش دواکۆچی باڵندەی پار
بەیانیەکی خۆرەتاو، بەیانییەك، ڕوومەتی گەش، وەکوو منداڵ،
پێئەکەنیو سوورمەی شەوقی ئەدا لە شاری بن بنار.
بەیانییەکی خۆرەتاو، کزەبای سارد، وەکوو تەرزە
هەناسەی گردی سەیوان بوو
وەکوو هەموو بەیانییەك
ئەمڕۆیش شارم، شاژنێکی شڵەژاوی نیگەران بوو
تاوانی جل بەڵەك.. بەڵەك
لەسەر پیادەڕەوی شەقام

له پێشوازی ئەو ڕۆژەدا
دەستیان ئەکردە مل سونگیو
تاقیان لێئەدا بۆ مەرگ
تاوانی جل بەڵەك بەڵەك
دەست لەسەر چەك
لەشی شیعریان ئەپشکنیو
گوڵیان ئەخستە ژێرپێیان.
بەیانیەکی خۆرەتاو
بەسەر شمشێری شەقامدا
یەك یەك، دوو دوو، قوتابیان
وەکوو قەڵەمی ڕەنگاوڕەنگ
هەنگاوی خێرای وشە بوون
هەنگ بوون ئەفڕین
بەرەو شانەی پۆلی مەکتەب!

* * *

مانگی پژانو هەڵوەرین،
حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو
لەژێر زەمینی شێداری بن شارەوە
له زیندانی خونخوارەوە
سێ جوانویان هێنایە دەر
سێ جوانوی تۆڕ
له مێخ یاخی

چاو ئاگرین

پشت داخ کراو

یاڵ خوێناویی

لەناو تەندووری تانکێکدا

سەر بەرەوژوور

ئەیانبردن بۆ سەربڕین.

٭ ٭ ٭

مانگی پژانو هەڵوەرین، حەڤدەی کانون،

لەڕۆژێکی خۆرەتاودا

لەبەردەمی مەکتەبێکی حەپەساودا

لەپاڵ دیوارێکی نزما، ڕایانگرتن

ئەرخەوان بوون

روویان کردە "پیرەمەگرون"

سێ ئاسك بوون

سێ ئاسکی "سلێمانی"

سێ جوانوی وەرزی قوربانیی.

سێ گۆرانیی.

سێ دارنەمام.

"سەردار" لقی دارچواله بوو

یەکەم بەهار بوو گوڵ بگرێ

"هیوا".. ئەتوت کانیەکەو پێ ئەکەنێ

"ئارام".. بێچوە هەڵۆی چاوتیژ

ئەیویست بەر لەوەی پەڕ دەرکا
بەرەو حەسارۆست هەڵفڕێ!
لە پاڵ دیوارێکی نزما ڕایانگرتن
شریخەیەك‌و دووان‌و سیان‌و چوارو دە
تفەنگ.. خۆرەتاو ئەکوژێ!
تفەنگ.. خوێنی گوڵەگەنم
بەسەر شەقامدا ئەڕێژێ!
تفەنگ.. چاوی ڕۆشنبیری هەڵئەکۆڵێ
تفەنگ.. تفەنگ
سێ پەڵە خوێن، سێ کێلگەی سوور
لەژێر سێ داری ئەلکتریکی بەر مەکتەبا
بۆ گڵۆپ‌و بۆ ڕێبواران بەجێ دێڵێ!.

⋆ ⋆ ⋆

حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو،
لە گیانەڵاوی پایزدا
بەر لەوەی ساڵ پاڵتۆی زستانە لەبەرکاو
گۆچانەکەی هەڵگرێت‌و دەستی لەرزۆك هەڵبڕێت‌و
بە ئێجگاری ماڵ ئاوایی لەم دنیایە هەمووی بکا.
بە سیانزە رۆژ، پێش ئەوەی ژیان هەمدیسان
ساڵێکی تر مارە بکا!
لەو رۆژەدا، شاخەکانمان، لە لوتکەوە
بەرەو مێژوو

بازیان هەڵدا
تا بزانن کێن ئەوانەی لەو ساڵەدا
لەوڵاتی شەهیداندا
ئەبن بە خۆر
ئەبن بە مانگ
ئەبن بە شا.

★ ★ ★

حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو
لەگەڵ دەنگی باڵەبانی چیای سووردا
لەگەڵ هۆرەی خاكو خۆڵی شارەزووردا
دەم بە گوڵو لێو بەخەندە
"سلێمانی" سێ زاوای خۆی کردە پەردە!.
حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو، لەناکاودا
لەبەردەمی مەکتەبێکی حەپەساودا
لەبەردەمی مەکتەبێکی قژ ژاکاودا
شایی سێ زاوای ئێمە بوو
ڕەشبەڵەکی شەهیدان بوو
ئاهەنگی عیشقو سووتان بوو
لەناو یارانی قوربانیی ئەم شارەدا
لەو رۆژەدا کێت نەئەدی!
لەو رۆژەدا کوردستانم چاوی گێڕا
لە ئاپورەی زەماوەندا

ئەوەی لە دووسەد ساڵەوە خوێنی دایەو
خۆی پێبەخشی
لەوێ ئەیدی!

★ ★ ★

حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو،
زەماوەندێکی گەورەبوو
شایی سێ کوڕی ئێمە بوو
زاوا سیان بوون
بووك سیان نەبوون، سێ گوڵاڵەی شەرمن نەبوون
سێ ڕێواسی قاچ خەناویی کەلیخانی کوێستان نەبوون
ئەوان سێ زاوای جل سوور بوون
بووك سیان نەبوون، سێ کیژۆڵەی
سێ ناسکۆڵەی وەکوو هەرمێ کراس سپی
سێ وەنەوشەی سوخمە شینو
سێ ماکەوی خاڵدار نەبوون.
زاوا سیان بوون، بووك سیان نەبوون
بووك هەر هەموو کچەکانی سلێمانیو کوردستان بوون!
بووك هەر هەموو کەنیشکەکانی گەرمێنو
کیژی زۆزانو کوێستان بوون.
ئەوان سێ زاوای ئەسپ سوار
سێ زریان بوون
بەڵام یارو دەزگیرانی گوڵ بەدەستیان

هەزاران خەج‌و شیرین‌و پەری خان بوون!.

ئەوان سێ شاخی زاوا بوون

بووك سیان نەبوون

ڕوبار.. بووك بوو

بەفر.. بووك بوو

باخچە ..بووك بوو

شیعر.. بووك بوو

لەو ڕۆژەدا ئەوان زاواو

كوردستانم تازە بووك بوو!.

⋆ ⋆ ⋆

مەپرسن چۆن؟ كە شیعر ئەبێ بە دڵدارو

"سلێمانی" بەجێ ژوان!

ئیتر منیش چاوەڕوانیم درەختێكەو

لەسەر شەقام‌و كۆڵان‌و بەرماڵانی ئەو شارەدا

ئاگر ئەگرێ!

مەپرسن چۆن؟! نەء.. مەپرسن

ئیستا لەناو "سەرچنار"ی ئەم دڵەدا

زەماوەندی شەهید گەرمە

ڕەشبەڵەكە، سێ پێییە، شێخانییە

ئەم ئاهەنگە

نە حەوت شەوە نە حەوت ڕۆژە

تا مایینی ئازادی بووك نەگاتە جێ

مانگ بۆ زاوام دانەبەزێ

ئەم شاییە دوایی نییە!

زەماوەندی شەهید گەرمە

هەموو ڕۆژێ

هەموو شەوێ

شیعرێکم برا زاوایەو

تارا خوێنەو

دەسەسڕی سەرچۆپی کێش

کڵپەی سەرمە!.

بەرگەڵو 1986/2/12

*لەحەڤدەی کانونی دووەمی 1985دا ـ رژێمی وەحشی عیراق ــ لەناو شاری سلێمانیداو بەبەرچاوی خەڵکەوە سێ لاوی کوردی گوللەباران کرد. ئەم قەسیدەیە بۆ ئەوان وتراوەو بۆ یەکەم جاریش لە ئیزگەی "دەنگی گەلی کوردستان"ەوە بەدەنگی خۆم پێشکەشی ئەو شەهیدانەم کردو خوێندمەوە.

تەقینەوە

ئەوە، چرکە چرکی سەعاتی خوێنی چاڵمەی
کامە گوندی سەربڕراوە.. ئەگاتە گوێم؟!
ئەوە، زریکەی کام دارستانی بێوەژنەو
ڤیژەی کام کچە شەپۆلی ڕاونراوە
لەودیو چەپەری تەمەوە
ئەگەنە گوێم؟!
ئەوە هەنسکی کام کانیو پەلکە گیایە؟!
ئەوە گمە گمی کۆتری دڵی دایکە؟!
یان شەقە شەقی پەنجەرەی کام ئازاری
ڕوو لە بایە
یاخو نووزەی گوڵە گەنمێکی خاکە؟!
ئەگاتە گوێم؟!
بەم کازیوەی بەیانییە
هیچ پەڵەهەورێ مردووە؟!هەتامنیش زەردهەڵگەڕێم
هیچ باخێ جوانەمەرگ بووە ؟!هەتا منیش هەڵبوەرێم

هیچ شیعرێ گڕی گرتووە؟! هەتا منیش هەڵبقرچێم
بەم کازیوەی بەیانییە
کە خێروشەڕ
وەك دوو ئەسپی ڕەش‌و سپی
هێشتا لە مێخی تاریکیی نەکراونەوە،
بەرنەدراون
کێیە ئەگری؟!
بە شمشاڵی کام برینە
ئەم درەختە قژنانە وەکوو دەروێش
ئازاری گیان ڕا ئەژەنن؟!
لە کەناری فرمێسکاویی کام ئاسۆوە
خەم هەڵئەفڕێ؟!
لە شەقامی چۆڵ‌و هۆڵی کام شارەوە؟!
لەپەنجەرەی ڕەنگ پەمەیی کامماڵەوە؟!
شەهید ئەبێ بە ڕەشەباو
دەنگ هەڵئەبڕێ؟!
بەم کازیوەی بەیانییە
نینۆك‌و چنگی کام بازە
وەکوو ئەڵماس شووشەی بەژنم ئەبڕێتەوە؟
تووتڕکی کام دەنگ‌و باسە
ڕوومەتی خەوی نارنجیم ئەڕوشێنێ؟
بەم کازیوەی بەیانییە

6

کام هەواڵی دارەوانە
چۆتە سەرلقی گێلاسی لەشی سوورم‌و
دەنك.. دەنك، ئەموەرێنیٚ؟

* * *

ئاسمان وتی:
ئەوە زەوییە وا ئەزیٚ.
زەمین وتی:
ئەوە شاخە ئەلێیماینی ئاوسەو
ژان بە جوانووی شۆڕشەوە ئەگریٚ.
شۆڕش وتی:
ئەوە خاکە ئەحیلێنیٚ.
ئەوە ئاوە ئەڤیژێنیٚ.
ئەوە شەقامە وەك دەستم ئەبزوێت‌و
وەکوو سەرم ئەگرمێنیٚ.
ئەوە خەمە نەوتاویەکەی ناو کەرکووکە
بۆتە شاپلێتەی پێشمەرگەو
ـ شارە ڕقی ـ تیپەکانم ئەوروژێنیٚ.
شاخەو ئەزیٚ‌و بێشەی ئەبیٚ.
خوێنەو ئەزیٚ‌و مێژووی ئەبیٚ.
هەموو ساڵیٚ لەم وەرزەدا
لەم کازیوەی بەیانەدا
بوومەلەرزەی بابەگوڕگوڕ

کوڕی وەکوو "مامە ڕیشە"و "دارا"ی ئەبێ
هەموو ساڵێ لەم وەرزەدا
لەم کازیوەی بەیانەدا..
ـ ڕەحیم ئاواو ئیمام قاسم ـ
=دوو زاوای کەواو سەڵتە لەبەری ڕەشتاڵەن‌و
جرید بازی‌و ئەڵڵاوەیسی‌و قەتاریانەو
بەدەم قریوەی خوێنەوە
بووکیان ئەوێ!
★ ★ ★
هاتم بۆلات جۆگەیەك بووم شوێنت کەوتم
لامداو خۆمدا بەدەم ڕوبارتەوە
ڕووبار کردمیە قەڵبەزەو
قەڵبەزە کردمیە تاڤگەو
لە چاوتەوە ڕژامە ناو هەناوتەوە
لەوساکەوە بەژنی شیعرم
بەقەد تاڤگەکەی "بێ خاڵ" کەڵەگەتە.
لەو ساکەوە کە بڕبڕەی پشتی شیعرم
بووە بە شاخ
قەڵەمم بۆتە پێشمەرگە
من‌و چیای ئاسنگەران
ئاسنین‌و دەسمان چەك‌و
چەکمان دەسە.
★ ★ ★

هاتم بۆلات وەك پاساری، وەكوو نالیی
عاشقێكی ڕووتەڵە بووم
تەنیا بوومو تەنیا نەبووم
ئەوەی پێم بوو.. ئەوەی هێنام
هەندێ گۆرانیی سەر شانۆی دەم بەستراوو
هەندێ گوڵدانی ناو هۆڵی بێ هەتاوو
هەندێ شیعری بۆینباخی ڕەش لەملو
شەقامی عەینەك لەچاو بوو.
لەو ڕۆژەوە گەیشتمە لات
شیعرم وەكوو شاخی باڵات
وەك چاوی چەكی سەر لوتكە
بەرز ئەڕوانێ
گۆرانیم شاهۆی كۆسارتەو
پڕ بە گەرووی دەربەند، گەلییت
شەقژنێتیو ئەچریكێنێ
نەك گوڵدانێ
هەرچی دەشتتە
هەرچی هەردتە
هەرچی دۆڵتە.. گوڵدانمن
چاوی تیژی هەڵۆكانت
ئیستە چاومن.
لەو ڕۆژەوە گەیشتمە لات

گوڵە مێلاقەیە شیعر و

گزنگی دەمەو بەیانییش

وێنەکێشێکی قژ زەردەو

بە فڵچەی خۆر

سەر سنگی ئەسپم سوور ئەکات.

★ ★ ★

عاشقێکی ڕوتەڵە بووم تەنیا بووم‌و تەنیا نەبووم

ئەرخەوانم.. بەڕێگاوەم

کتێبخانەم.. بە ڕێگاوەم

بە ڕێگاوەم وەکوو گوڵجاڕی سەرترۆپك، تەوێڵم سوور.

لە ئەشکەنجەدا پشکووتووم

لای بوتڵ‌و پانکەو کێبڵ‌و

ئوتوی کارەباوە هاتووم!.

پەڵە پەڵەی

لەشی شین‌و لەشی مۆری ڕەنگ کراوم

جاجمی ماڵە ڕەوەندە

نیگاری گوڵی سێ گۆشەو..

نیگاری گوڵی چوار گۆشەی

بەڕە کۆنی ماڵە کوردە

من ئیستاکە:

بەم برینە شینانەوە

بەم برینە مۆرانەوە

لە دار شاتووی تەکێنراوی لاڕێ ئەچم.
بەڕێگاوەم: دارستانی شیرو شمشێر
دەشتی دەرزی، گردی پشکۆ، گۆمی ئاگر
ئیستگەکانی ڕێو بانم بوون..
من چیم هەبوو
چیم پێ نەبوو
بەتەنها هەر
خۆشەویستیت توێشوی پشتو
خۆشەویستیت گورزی دەستو
خۆشەویستیت بۆ تەنگانەی.. هەڵکڕوزاو،
تاڵە مۆکەی گیرفانم بوو.
کاڵەو پێتاو: چەرمی ڕقی جیڕو تووڕەی
هەنگاوم بوو.
بەرە ژان.. منداڵ ئەهێنێ.
هەوری تاڵ.. باران ئەهێنێ.
ڕێی نەهاتیش، هات ئەهێنێ.
بە ڕێگاوەم ڕێگەی نەهات ڕێی گەردەلوول
ڕێی باوبۆران ڕێی دڵدارە..
بەڕێگاوەم یاڵی ئەسپی خوێن تێوەچووم
ناونیشانمەو بریقەی دێ
ناونیشانمەو ئەشنێتەوەو
بەڕێوەمو گەرمەی غارە.
★ ★ ★

هاتم بۆلات عەشق سەری کۆچ کردنی پێ هەلگرتم
هەروەکوو چۆن عەشقی گەرمیانو کوێستان
سەر بە باڵندە هەڵ ئەگرن.
لێژایی خاك.. بە شەپۆلو
غار بە ئەسپو
"با" بەهەورو
نان بە برسیو
گولاو بە هەنگ
سەری شەیدا بوون هەڵ ئەگرن.
هاتم بۆ لات عەشق سەری کۆچکردنی پێ هەلگرتم
دوو ڕیانی مەرگو ژین بوو
هاتمو قەڵای مێردانی شەوێکی تووش
کرێوەی مەرگی سپی بوو
تۆفی وەرزی پێنجەمین بوو
بارێزەی کێویی ئەوین بوو
بەرد کەوتبوە دانە چۆقەو
کێو پەنجەی پێو
با دەستەکانی تەزیبوو.
تۆفی وەرزی سەربەستی بوو.
خاك دایك بوو بەکۆڵەوژی سوتماکی دەستەکانی، پرچی سپی ئەڕنیەوە،
شارو شارۆچکەو دێهاتم وەك
ئاوێنەی گەورەو بچووك

لەدڵما وردوخاش ئەکران.
پیرەدارو نەونەمام بوون لەڕەگەوە
بە ڕیشاڵی ناو خوێنمەوە هەڵئەکێشران.
کۆڵانو شەقام مار بوونو
لە گەردنمەوە ئەئاڵان. قەف قەف قەف قەف
تێم ئەئاڵان. بە پشتێنەکەی پشتی خۆم لەقاچەوە لەباسکەوە لەملەوە
شیعرەکانم هەڵئەواسران. بەغدای مشار.
بەغدای تەوری "أبوطبرة"
ڕۆژێ نەبوو. شەوێ نەبوو. ساتێ نەبوو. دارچناری وشەیەکم
پەراسویەکی زمانم
نێرگەیەکی کۆنە مێژووم. تازە مێژووم.
کرکڕ کرکڕ.. نەبڕێتەوە
"بەدرەو جەسان" دوو ئاسکی چاو خەواڵووی مێرگەکانی پێ دەشتم بوون.
چییان لێهات؟!
بۆ کام ژەمی میوانێکی شازادەبوو؟!
بۆ قاوەڵتی کام جەنەراڵ؟ کام پاشا بوو؟
سەربڕرانو کەوڵ کران؟
"کفری"م کۆتری پەڕ لەپێی باوە شاسوار،
بووبە پارووی نەرمە قووتی واشەی بەغدا.
شەنگار، خانەقین، شێخانم،
هەناری مزرو مێخۆش بوون،
لیمۆی ترشولالەنگی بوون.

مەمکی پرتەقاڵی شەم بوون.
یەك لەدوای یەك بۆ شەربەتی بەردەم سوڵتان،
هەتا تلْپەی خوێنی منو ساوای منو خاکیان تیابوو
گوشران. گوشران. گوشران
هاتم بۆلات. هاتو نەهات دوورِیان بوو
هاتمو قەڵای مێردانی شەوێکی تووش
رِێی نەهاتی کورِی زریانو بەفرم بوو
تۆیش پەری خانی گیرخواردوی
قوللەی قافو وڵاتی دێوو درنج بووی
رِەنگت نەبوو.. من هەر زریکەم ئەبیستی
دەڵەدێوی گردی رِەشم بۆ ئەکوشتی
بەسەر ئاوی شینو زەردو سوورو مۆردا
یەك لە دوای یەك
ئەرِۆشتمو پردی عەشقم بۆ ئەبەستی.

* * *

هاتم بۆلات لەیەك وەختا وەرزی رِاپەرِینی خاكو
جمانو هەڵسانی شیعرو تەقینەوەی کانیاوو
شۆرِشی بەفرو باران بوو
لەیەك کاتدا وەرزی توورِەبوونی کێڵگەو
هەڵپژانەوەی قەڵەمو گێژەڵووکەی خوێنی جادەو
پەنگ خواردنەوەی ئازیزان بوو.
لەیەك دەمدا پێکدادانی زامو چەقۆو

قوربانیی‌و پەت‌و سێدارەو بەندیخانەو تیشکی خۆربوو
دوو دوو وەرزی زۆرانبازیی
نێوان مەزدەو ئەهرەمەن بوو!
ڕەش‌و سپی
تاریك‌و ڕوون
پێشمەرگەو جاش
شیعری مەردو شیعری نامەرد، چنگ نانە چنگ، پێکدادان بوو
بۆ شیعری مەرد.. وەکوو ئیستەو وەکوو دوێنێ
کێرد لەسەر مل پاسەوان بوو.
سوڵتانی کۆشك دەست بەشمشێری زێڕین بوو
لە کەژاوەی ئاوریشمیندا
لەناو هۆڵی ئاوێنە بەندی نگیندا
شیعری خەساوی لێو کوتراو.. دەوریان ئەگرت
جادووگەر بوون سیحرباز بوون لەبەر دەمیا
ئاردی شیعریان ئەکرد بە کۆتری تەقلەباز
کۆتریان ئەکرد بە کەروێشك‌و
کەروێشکیان بۆ ئەکرد بە باز.
لە پایتەختی شیعری قووتوی بەعسیاندا
مەگەر دەگمەن تاك‌و تەرا
کام شاعیر ما.. ئەتکی دیوانی خۆی نەکا!
کام شاعیر ما.. کچی شیعری مەربەدی خۆی
لەیەکانەی ئەم ڕژێمە مارە نەکا!

کام شاعیر ما.. لەتەنەکەی ئەو شیعرانە
قەعدەیەك بۆ منداڵو نەوەی سوڵتان
دروست نەکا!.
ئەی خەزاڵی وشەی سپی.. وشەی ڕووسور!
دووڕیان بوو.. دووڕیانی هەڵگیرسانو کوژانەوە
هاتم بۆلات..
ئەی خەزاڵی شیعری سەرلق نەچەماوە
ئەی شیعری تۆڕ!
ئەوە منم ئەوە "لاس"ی دێوانەتە
تەماشام کە
لەڕەشەبای ئەو ڕۆژەدا
نەك هەر دەستم بە کڵاوی قەڵەممەوە نەگرت
نەك هەر دەنگم قوماتەی ناو ژووری ترسی
چەند شیعرێکی دوودڵ نەکرد..
نەك هەر نەبووم بە شاعیرێ
وەك سمۆرەی کلۆرەدار.. سمێڵ لەرزیوو.
بچمە کونو سڵ کەمەوە لە سێبەرو
لەترپەی پێو کۆکەی ڕێبوار.
نەك هەر نەبووم
بە ستوونی سەر جادەیەك.
یان بە سنووقی پۆستەیەك.
یان بە کورسی چایخانەیەك.

نەء! دڕم دا بە زەمانی قەمەو سونگی

هاتمو یەخەی ڕەشەبای شەوگاری تووشم بۆ گرتی

هاتمو گوللەی گڕداربوو وشەی یاخیم..

چراخانی ناو کەشکۆڵی

شیعری سوورم بۆ هەڵکردی.

وەکوو شەپقەی یاسای درۆی ئەم ڕژێمە

وەك بێرییەی ئەم ڕژێمە

وەك بارۆکەی سەرە کەچەڵو گەڕەکەی

ئۆتۆنۆمی ئەم ڕژێمە

قەڵەم کڵاوی هەر تووڕدا..

دەنگم بەردا. دەنگ هاژە بوو. دەنگ گڤە بوو

دەنگدانەوەم بوو بە دەنگی

سەر شەقامو

ناو بازاڕو

ناو ئەشکەوتو

گەوەی چیا.

★ ★ ★

ئیستە وەرزی زەنگ لێدانی شیعری مەردە.

وەختی خرۆشانی پوورە گوللەو

پوورە وشەی شار و هەردە.

ئیستە سەردەمی جۆشدانی کوورەی خوێنو کوانووی لەشە.

وەرزی گۆپاڵە بارانە. وەرزی ڕووبەڕوو بوونەوەی

چاوی ئێمەو چاوی گەشی شەهیدانە.

وەرزی نارنجۆکی شیعرو

تەقینەوەی دینامێتی حەرفی فەرهەنگو زمانە.

ئەی خەزاڵی کراسو کەوا خوێناویی

قژ هەڵکەنراو!

لەم زەمانە بێ عارەدا

لەم زەمانە بێ بنەدا

لەسەردەمی ئەم تەتەرو ئەم بەربەرو فیرعەونەدا..

لەسەردەمی سەربڕینی

نانو گوڵو کانیو ساوای

کوردستانی سەر صەلیبو قەنارەدا

لەم وەیشوومەی جیهانەدا..

ئەگەر شیعر وەك ڕەشەبای سلێمانی تیژ هەڵنەکا.. شیعر نییە.

شیعر نەبێ بە "دابان"و بە "زینانە" .. شیعر نییە.

شیعر نەبێ بە ئار.بی.جیو بەمەفرەزەی حەرفو وشەو

نەچێتە سەر مۆڵگەکانی جاش قەڵەمو

سەر ڕەبایەی شیعری سوڵتان.. شیعر نییە.

ئەم وڵاتی خۆڵەمێشە

ئەم نیشتمانی ئازارە

"مامەڕیشە"ی شیعری ئەوێ

نەجۆی چیرۆكو سوڵتانی شانۆ نامەو

"کابان"ی گۆرانیی ئەوێ.

شاراو خەرمانی زمانم وا گڕ ئەیخوا
شیعری بەر مانگە شەو چێکا؟!
خانزادی دایك
خانزادی یار
خەجی لادێ
شیرینی شار
لەسەردابی قادسیەیەی ئەم شەوەدا
بون بە دۆشەکی ئیسفەنجی ژێر قەعقاعو
پەشتەماڵو خاولی حەمام
پاڵەوانی چیرۆك چێکا؟!
شانۆ سووتا ئەکتەر چێکا؟! جووڵە کوژرا
دەرهێنەری شانۆ چێکا؟!
دوو ڕیانەو نابێ بە سێ
کە ئاویان کوشت ماسی شیعر بۆ کوێ ئەچێ؟!
کە دارستان ئاگری گرت.. داری بێ لایەن کامەیە
تا نەسووتێ؟!
دووڕیانەو نابێ بە سێ..
وەکوو پێشمەرگە ئیستاکە وەختی شەهید بوونی شیعرە
بۆچی باڵای کامە شیعر؟!
بۆچی نیگای کامە شیعر؟!
لە باڵای ئەو شەهیدانە
سەوزترو بەرزترو یان جوانترە؟!

وەكوو خائین ئیستە وەختی كوشتنی شیعری خائینە.

بە ڕێگاوەم، ئیستە هەڕەتی جۆشدانی خاكو خۆڵە

خوێن ڕابەرە

بوومەلەرزەی بەرەژانی قەندیلێكی تازە ترە

بەڕێگاوەم، شیعر لێرە بۆتە چیاو

ئیستاكە ناوی "كۆڕەنگە"و

وشە بە وشەم سەنگەرە

ئەی خەزاڵی وشەی ڕوو سوور

گەر شیعر بۆتۆ نەسوتێ

بۆچی شیعرە؟!

1986/7/23

*یەكەمین دەقی تەواوی ئەم قەسیدەیە لە هاوینی 1986 دا لە ڕادیۆی "دەنگی گەلی كوردستان"ەوە خوێندرایەوە ,دواتر لەكاتی چاوپێداگێڕانەوەدا هەندێ كۆپلەی كەوتەوە بەر مۆنتاج كردنەوەی هونەریی و بەو شێوەیە ئیستە لەچاپ دراوە.

سەفەری ئەوین‌و شۆڕش

کاتێ ڕۆیشتم، چاوی ـ کانون ـ
هێواش.. هێواش
شەقامی هەینیی ڕۆژێکی خۆی تەڕ ئەکرد.
ڕۆژیش پاڵتۆی سامێکی گەورەو ئەستووری
لەبەر بەیانیی خۆی ئەکرد.
شپرزەییم.. وەك بنسکە سابوونێکی
لووس وەهابوو
لەناو لەپی دەستی عومرا دەرئەپەڕی‌و
خۆی نەئەگرت.
ترسێکی سارد
وەك ئەو ڕۆژە
لەهەناوما هەڵئەلەرزی.
ترس گەرمی نەبۆوە تا،
لەدواییدا
بە ئەوینت دامنەپۆشی!.

★ ★ ★

که من ڕۆیشتم، ئاسمان پرووشەی خەمێکی
تازەی ئەکرد.
وەکوو گەڕەك
وەکوو ماڵم.. وەکوو ژوورم
"با"یش بێدەنگ بوو.
وەکوو دەستم لە گیرفانما
چۆلەکەی دڵت نوستبوو.
خەوی خۆڵەمیشیی تاریكو ڕوون
لە ڕوخساری ئاگردانی ساردەوە بووی
تۆ نیشتبوو.
که من ڕۆیشتم.

* * *

ئەبێ بڕۆم
ڕێگەی سەفەرم درێژە..
درێژ بەقەد خەمی کوردستانو کەزیی ڕەشتو
هەموو پرچی عاشقانی ئەم دنیایە.
درێژ بەقەدەر خەیاڵی نامۆکانو بێ کارانی ئەم دنیایە.
ئەبێ بڕۆمو پێت نەڵێم ماڵ ئاوابێ.
ئەمە سەفەری عەشقێکە تەواو نابێ
ئەمە سەفەری ئەوینو کۆچی باڵندەی شۆڕشە
ئەم سەفەرە:
شەمەندەفەری برینەو

هەزاران ئیستگەی سواربوونو دابەزینی لە ڕێدایەو

جانتای نییە!

دەمێ تەرزەو دەمێ پشکۆو دەمێ زریان

لەسەر لەشی هەڵئەدەنو جلی نییە!

ئەبێ بڕۆمو پێت نەڵێم ماڵ ئاوابێ!

زەمانی لێك دابڕینی:

پەنجەو دەستو

چاوو بڕۆو

دەمو لێوە، زەمانی لێك دابڕینی ئازیزانە!

تۆیش وەکوو شیعرم ئازیز بووی

تۆ شیعرمو شیعریش تۆ بووی

هەردووکتانم بەجێ هێشتو پێم نەوتن بۆ کوێ ئەچم!

تۆم لە ناو خەوی پەمەیی ئەو ڕۆژەتا

بەجێ هێشتو

شیعریش لەناو تاقی برینێکی شارا.

لێم ببوورن

ئەفسوسو ئاخ

لێم ببوورن.

گومان کرمی ئەم سەردەمە کرمێیەیە.

گومان مەکۆی تەونی سەری، قەت نەسرەوتی

ئەم ڕۆژگارو سەدەیەیە

لێم ببوورن.

ئەفسوس‌و ئاخ..
شیعرمان دی وشەو حەرفی خۆی لە کونی زیندان توندکرد.
شیعرمان دی دەمامکی هەڵئەبەست‌و پێش چەقۆی،
سانسۆر ئەکەوت‌و ژمارەی خانووی ڕستەی خۆی
بۆ نەیاران دیاریی ئەکرد!
لێم ببوورن.. ئەفسوس‌و ئاخ!
ئازیزمان دی خۆی لەناو دڵی ئازیزدا حەشار دابوو
کەچی ئەویان دڵی بردوو خستییە ناو مشتی چەقۆوە
ئەفسوس‌و ئاخ!.

⋆ ⋆ ⋆

وتم: عەشق هەڵگیرسانی بەژنی بەرزی
لەکۆچێکی درێژدایە.
سۆمای چاوی خۆشەویستیی
لەوڵاتی تاروماری ڕێگەدایە.
فڕینی گیانی فریشتەیش
لەشەقەی باڵی سۆزدایە.
وتم نابم بە زەریا گەر
شەپۆل نەکەم بە سەرینم.
نابم بە شاخ ئەگەر بنار
قاچم نەبێ
نابم بە باخ گەر باڵندە
ئاشنام نەبێ

نابم بە وڵاتی ئەوین

گەر پایتەختم..

ئازارێکی ئاوەدانو گەورە نەبێ

بۆیە ڕۆیشتم!.

⋆ ⋆ ⋆

هەرچەند شێوەی دوورە یادت

ناوبەناوێ

پەناهێندەی ساتە وەختی

هەرێمی خەوی زڕاومە.

بەڵام ئیستە نەڕەنگی تۆو نەڕەنگی خاك

لەیەکتر جوێ ناکەمەوە

شێوە تێکەڵ

دەنگتان تێکەڵ

وەکوو ئاوی دووئاوانێ.

هەرچەند چاوی دوورە یادت

ناوبەناوێ پەناهێندەی ئاوێنەی خەونی نێو چاومە

بەڵام ئیستە نە چاوی تۆو

نە گوڵێکی چیای ژوورسەر

نە باڵای تۆو نە درەختێ

نە بزەی تۆو نە گزنگێ

لەیەکتر جوێ ناکەمەوە.

بۆنتان تێکەڵ

خوێنتان تێکەڵ

من نازانم تۆ لە خاکدا توایتەوە

یان خاك لە تۆدا توایەوە؟!

من نازانم؟!

دوورکەوتمەوەو نزیکیشم

وەکوو هەوری سەرکێوانو خەونەکانی منداڵیمان

دوورکەوتمەوەو نزیکیشم

وەکوو خوێنی کۆنو تازەی شەهیدانمان

ئیستە لەناو تەنووری زامو سەفەردام

کەشتیەکم لە گێژەنی مێژوودا ئەخولێمەوە

سەوڵم بازووی هەتاوێکە

قەت شل نابیو

بە دەوری چاوی تۆو چاوی

ئەم خاکەدا ئەخولێمەوە..

بچمە هەرکوێ هەر نیشتەجێی خۆشەویستیی

سەوزی ئێوەم

بچمە هەرکوێ هەر باڵندەی هێلانەکەی

عەشقی ئێوەم.

چارەنووسی ئەم سەفەرەم

چارەنووسی سنەوبەرو شیعرتانە

چارەنووسی ئەم کەشتیەم

چارەنووسی بەندەرتانە.

گەرهاتمەوە خەونی شەهیدو منداڵی ئەهێنمەوە

گەر هاتمەوە خاك دێتەوە، یار دێتەوە،

گوڵ دێتەوە.

ئەوسایش ئەم سەفەرە ئەبێ

بە بەیتی عیشقی ئازادیی کوردستان‌و

بست بەبستی

ئەم جیهانە گشت ئەگەڕێ.

بەرگەڵو 1986/7/7

سۆراخ

به دارستانێکدا ڕەت بووم
سنەوبەرێ هاتە سەر ڕێم
هەواڵی هەوری لێ پرسیم
وتم بەڕێوەیە بۆلات
سەعات نابێ لای لووتکە دیم.
زۆر نەڕۆیشتم
چڵە گوێزێ یەخەی گرتم
وتی نازانی کزە با بۆ کوێ چووە؟!
دوو ڕۆژێکە من نەمدیوە..
وتم لای بەفر نووستووە
خۆم لەوێ دیم.
چەند هەنگاوێکیترم نا
دار زەیتونێکی ڕەشتاڵە
دەستەکانی بۆ هەڵبڕیم
وتی: تکایە بوەستە!

قومریەکی گەردن شینی چریکە خۆشت نەدیوە؟!

وتم: ها.. ها لەو قەدپاڵە

چۆتە دڵی شوانێکەوە

هێندەش نابێ کە کردوێتی بە هێلانە.

کە لەو ڕەت بووم

شۆڕەبییەك پەرچەمی سەرچاوی لاداو

وتی ماسیە پانکەیەکی کراس پوولەکە لەبەری

کەمێ جرپنت نەدیوە؟!

وتم.. ئا.. ئا.. ناسیمەوە

ئالەو باخچەیەی سەرەوە

لەبەلەمی گەڵا هەنجیرێکی پاندا

من خۆم دیمن

دەمی خستبووە ناو دەمی

ماسیە سوورەی ئەو گۆمەوە.

لەو تێپەڕیم

دارگێلاسێ هاتە سەر چەقی ڕێگەم و

وتی ئەرێ تاق تافکەرەی عاشق

ئیستە گیرۆدەی کام عەشقەو

لەکام گەڕەکی ئەوین و

لەکام لایە؟!

چرپەیەکم بە گوێدا کرد

دەستێکم کرد بە گیرفانی بەر باخەڵما

تازەترین ناونیشانی ئەوم دایە.
کە دارستانم بەجێهێشت دوورکەوتمەوە
تەورێکم دی بەڕاکردن قاچ قوڕاویی،
هەناسە سوار , بەرەو ڕووم هات
کە منی دی وەستاو وتی:
چەند درەختێکی یاخی بووم لێ وون بووە
زۆر گەڕاوم
ئەم باخ ئەو باخ
ئەم ماڵ ئەو ماڵ
تۆ نەتدیون؟!
هەر ئەوساتە بڕیارم دا
ببم بە کوێر
ببم بە کەڕ
ببم بە لاڵ!

ئاگر

زستان لە گیانەڵادا بوو
لەدوا پێخەفی ئێوارەی، ناو فوراتا ڕاکشابوو.
کە تاریك بوو، لەبەر دەرگای ماڵەوەدا
"میرۆ" ئاگرێکی کردەوە
بیست سی پۆستاڵ
چوونە سەری و
دووکەڵێکیان بۆ هێشتنەوە!.
میرۆ هەستاو ئاگری بردە ناو حەوشەوە
دووسێ بۆری مل هوڕ مل هوڕ
دەمیان بەردایە سەر حەوشەو
ئاگرەکەیان کوژاندەوە.
میرۆ ئاگری بردە سەربان
لەخوارەوە
سەد خاکەناز قۆڵیان هەڵکرد
خۆڵیان هەڵدایە سەرەوەو

ئاگرەکەیان کوژاندەوە.
میرۆ ئاگری بردە ژووریٚ، کونی ژووریٚ
سەد پاچ زیاتر
یەس، یەم، یەس، یەم!
دەوری گەڕەك‌و ماڵیان گرت
میرۆی ماسی بە تۆڕ گیراو
بە قژ کێشیان کردە دەریٚ
یەس، یەم، یەس، یەم
سەد پاچ زیاتر بۆ سەرەوە
ژووریان ڕووخان
ماڵیان ڕووخان
ئاگرەکەیان کوژاندەوە.
سیٚ زستانی تر مردن‌و میرۆ مابوو
زیندان گڕی عەشقی میرۆی
پیٚ کپ‌و خەفە نەکرابوو.
ئەمجارەیان میرۆ ئاگری
بردە خوێنی
شاروشارۆچکەو گوندەوە
ئاگری بردە ژووری دڵی
زۆر خەج‌و سیامەندەوە.
لەبەردەمی ئەژدەهاکدا
دڵی میرۆیان دەرهێنا!

بەڵام ئاگر ئەم کەڕەتە وا کەوتەوە:
پۆستاڵ سووتاو
ئاو ئەسووتاو
خۆڵ ئەسووتاو
پاچ ئەسووتا
ئەو هەر ڕێگەی لەبەردەمی
چەکوشێکی زۆر گەورەدا، ئەکردەوە!

ستۆکهۆڵم 1988/2/15

دەرگا داخراوەکان

عومرێکی دوورو درێژە
درێژ.. درێژ هێندەی پرچی
سپی داپیرەکەی مێژووم.
هێندەی کۆڵانانی تەنگی
خەمی شارۆچکەو نێو شارم.
کە بیدەیتە دەم یەکتری.
عومرێکی درێژ.. درێژ
لێرەو لەوێ
لەم لاو.. لەولا
من سکاڵای ڕاستیی بوومو
من مەزبەتەی سزاو هاوار
عومرێکی درێژ.. درێژ
زامەکانم بە شەلەشەل
ڕازەکانم بە پێی پەتیو سەری قۆتی
تەمتەمەنو ئەخولێنەوە.

ئەم کۆشك ئەو کۆشك، قاپیو قاپی
بە خواجە بێداری مشتم
یەك بەیەك ئەقلێشێننەوە!
لەم لاو.. لەو لا
من لەوەختو لە ناوەختا
لە دەروازەی ئەم جیهانە هەموویم دا
لە دەرگای سوور
لە دەرگای سەوز
دەرگای سپی
لە پەنجەرەی کۆنگرەی شین
کۆنگرەی مۆر..
ڕەنگدار، بێ ڕەنگ، هەموویم دا
بەلاشیپانی ئەوەوە
بە شووشەی چاوی ئەمەوە
هەزار جار لەپی خوێناویی 6
ڤیژەو زریکەی خۆم پیانان
لەشەقامی سیڤەرەوە پیاچومەوە
تا مەزاتخانەی خوێنەکەم لە لۆزان دا
پیاچوومەوە
بەڕیز لێم دان
لە چەپەوە، لە ڕاستەوە
لە دەرگای ناوەڕاستەوە

پیاچوومەوە

بەڕیز لێم دان!

بە هەردوو دەستی بڕاوی

دیجلەو فوراتەکەم لێم دان!

بە هەردووقاچی بڕاوی

کرمانجێکی ژوورو لێم دان

بە کەللەی سەری بڕاوی

کرمانجێکی خوارو لێم دان

لێم دان.. لێم دان!

برینێکی دارەوان بووم

برینێکی شاخەوان بووم

بە دیواری گوێزانیاندا هەڵ ئەزنام

لەسەر دیوارەوە بەمشت.. بە هەردوو مشت

هەر بیلبیلەو هەر گلێنەی هەڵکۆڵراوی

شارو گوند بوو.. بۆم هەڵڕشتن.

وەك دروشمێ لەسەر سەرم

پێستی سووتاوی کون کونی

کێلگەو منداڵانو گوڵی

ئەم وڵاتە هەڵقرچاوەم بۆ هەڵکردن.

ڤیژەم ڕووا

بوو بە دارستانی ئازار.

خوێنم بەستی، بوو بە زرێباری دنیا

بەردی لاڕێ..

کەوتە قسەو هاتە سەر ڕێو

هەنگاوی نا!

ئینجا درەخت لەسەر قاچێ، هەنگە شەلێ

ڕای ئەکردوو بەسەر خوێنا بازی ئەدا

وردە.. وردە

بۆکرووزم گەییە لووتی

مانگی دەسکردوو کەپووی خوا

کەچی ئەوسایش

درزێ نەکەوتە دەروازەو

درزێ نەکەوتە پەنجەرەو

لەو سەرەوە، لەم سەرەوە

لەم بالقۆنو لەو تارمەو نهۆمەوە

نە قژنێ، نە سەر ڕووتاوەو ورگنێ

بەلا چاوێ

بۆ تەماشایەك.. ئاوڕێ..

سەرێکیان خوارنەکردەوە

ملێکیان لار نەکردەوە..

ئای لەم دنیا سۆزانییە!

بەلای ئێسکی گڕ گرتومدا چەند تێپەڕیو

بە تەنافی قەنارەمدا دەرپێکەی خۆیشی هەڵنەخست!

ئای لەم دنیا سۆزانییە

تا کۆمەڵەی دۆستی ئاژەڵ.. مافی حەیوان

تا ئەوانیش لە کۆنگرەو لەسەر لیستەی

حەپە حەپو مڕەمڕوو زیکەزیکی ناو خۆیاندا..

هەقی سەگو هەقی مشكو

هەقی پشیلەو ئاژەڵی.. کوردستانیان

ناونووس نەکرد..

تا ئەوانیش باسیان نەکرد!!.

ڕاهاتن

ملم وتی:

زۆر دوور نییه، هەر پێرێ بوو

لەگەڵ پەتی سێدارەدا ڕاهاتم‌و

تا وام لێهات

بەر لەوەی ئەو شۆڕبێتەوە

من لە پێشدا ڕام ئەکێشاو یەخەم ئەگرت

من لە پێشدا خۆم هەڵئەداو

ئەچوومە ناو ئەڵقەیەوە.

تا وای لێهات

ڕۆژ لەدوای ڕۆژ

ژووری ئیعدام هەر وەکوو گورگێکی دڕ

دەستەمۆ کرد.

تا وای لێهات

وەك وەردییان

پەت بێزار بوو.

وەك پۆلیسی دوای نیوەشەو
پەت شەکەت بوو.
تا وای لێهات، بەرە، بەرە
ئەو لە پێش مندا ئەنووستو
شەو درەنگان
من ئەچوومە سەر دارەکەی
هەڵم ئەسان، ئەم وت: وەرە!.
زۆر دوور نییە، هەر پێرێ بوو
لە پێشدا ئازار کێردێکی
زۆر دەم تیژ بوو
لەبەر دەستیا کەروێشك بووم‌و ئەمزریکان!.
لە دواییشدا وردە وردە
بە خوێنی خۆم کولم کردوو
ئینجا من خستمە باوێشك دان!.
بۆ ناونیشان:
ئەوە هەموو ژێر زەمین‌و قاوشێکی "ئەبوغرێب"
ئەوە هەموو سەردابێکی توونی بابای
بەغدای تاوان.
لەوەیش زیاتر
ئەوە "موسڵ"و گردێ ورەی کەڵ ملەکان!.
زەویم وتی:
زۆر نزیکە هەر دوێنێ بوو

لەگەڵ ناڵەو گرمەی ڕەشی
ناپاڵم دا ڕاهاتم‌و
وەکوو نەهەنگی برسێتیی
وەکوو بیرونی تینویەتی
سامی ئەو دێوەیشم شکان!.
ئەویش منم:
ئەوە.. دەنگم.
ئەوە.. ڕەنگم.
ئەوە.. باڵای دەنگ‌و باسم.
ئەوە.. گوێچکەی سووکی شاخم.
تەماشام کە:
نە گوێی دارستانم کەڕ بوو.
نە ڕووبارم زراوی چوو.
نە سەنگەرم لەرز گرتی.
لەدواییشدا
لاشەی بۆمبا
بۆ منداڵانی زۆر گوندی بێ خەندەی من
بوون بە ئەسپی گەمەو یاریی.
مێژوم ئەڵێ:
بۆ ئەمرۆکەیش
لەگەڵ ئەم ژەهرەدا ڕادێم
ڕادێم.. ڕادێم

وەكوو ئاسمانو وەك چيا

هەوا.. منم

ئەو لە مندا ئەتوێتەوەو

چەند پێچ بخواتو سەركەوێ

چنگی ناگاتە گەردنم.

كە گوڵێكم هەڵئەوەرێ.

گوڵێكی ترم ئەپشكوێ.

ژێیەكی دەنگم ئەپچڕێ

ژێیەكی تر ئەبەستمەوە.

وەكوو پێرێو دوێنێو ئێستە

گفتێكەو داومە بە گوڵو بە منداڵو

بەو بەفری خۆشەویستی یە

ئەوەی لەگەڵیا ڕانەیەم

ڕام نەهێنێو قەت ڕانەیەم

هەر یەك شتە:

ئەویش تەنها ژێردەستییە!.

1977

سڵاو گوڵە کێویلەکانی شۆڕش سڵاو!

وا ئەمساڵیش بە فەرەنجیو پەستەکەوە، ملپێچ لەمل
گاڵۆك بەدەس، لە زەردومای شاخانەوە
پیرە زستان
دەراڵ، دەراڵ، گەوە، گەوە
دائەگەڕێو دێ بۆ لاتان.
لە ئیستەوە بە هەڵلەرزینی ڕووبار
پەنجەی گۆنەکردووی داروو
کۆکە کۆکی "با"دا دیارە
ئەمساڵ بەفر وای تەمایە
ئەو کەوتنەی لێی کەوت ئیتر،
ئەو شانەی دایدایە سەرتان
تا نەورۆز هەڵێنەسێنێ
بەری نەدا بەر پەنجەرەی کورتە باڵای ژوورەکانتان.

* * *

سێبەرتانمو لە لایشتان نیم

بەڵام کۆترە شینکەی چاوم

بەدەم قوڵپەقوڵپی گمەی سۆراخەوە

باڵی تەڕی لە لاملتان هەڵئەسوێتو ئەتانبینیێ:

لەم وەرزەدا

بەرلەوەی بوولێڵ بازداتە ناو دەربەندو

جۆڵای شەوبێو تەونی تاریکیی بچنێ

ئەتانبینێ:

دوو دوو سێ سێ

هەردوو دەستتان لەناو گیرفانی شەرواڵداو

شان کووڕ کردوو

قژ بژ، قژ بژ.

تیاشیاندایە بە قەدەر نیوەی قەڵەمێ، ڕیشی هاتوو

دێنو ئەچن

بە تیزماڵکی جێگەی پیاسەی

سەر سەربانی پەستراوەدا

کە بەهاریش گیای لێ ناڕوێ

دێنو ئەچن. دێنو ئەچن.

لەو ئێوارە وەختانەدا

کە لای ئێوە هەتاو زووتر جێ چۆڵ ئەکا

بۆ سێبەر و

لە ڕەوەزی ئەوبەرەوە

ناوبەناوێ چاوشارکێتان لەگەڵ ئەکا.

لەو ئێوارە وەختانەدا
دێنو ئەچن، دێنو ئەچن
وەك بەرگی بەر یەك ئازاری ڕەنگ خاكینو
بەڵام وەك گوڵی خەندەران
قۆڵتان لە قۆڵی یەكدایەو پێئەكەنن.
دێنو ئەچنو لەناو ڕاڕەوی قسەدا:
"بەشە نەوتو ئاردو نیسكو نۆكی مەقەڕ
گڵەبانو مۆرەی ئاو دز.. مەترە نایلۆن
بۆری شكاو.. سۆندەی تەقیو
هتدو.. هتدو.. هتدو..
لەزۆر شوێندا یەخەی پیاسەتان بەر نادەن
سەری سۆراخو مشوری هەبوو نەبووی
ئەمسالێشتان پێ بائەدەن..
ئاوەڕۆی دەنگتان ئەگۆڕن
دێنو ئەچنو لەپڕێكدا ئەوەستنو بێ دەنگ ئەبن
زیت زیت زیت زیت
بۆ ڤڕەی دوور گوێی ڕاهاتوو هەڵئەخەنو
لەیەك ساتدا بەیەكەوە
بەرەو ئاسمانی پایزەی خۆڵەمیشیی
لەپی دەستێك ئەكەن بەچەتری تەماشاو
سەر هەڵئەبڕن!

★ ★ ★

ـ ئێرە ئیستگەی
"دەنگی گەلی کوردستان"ە
سڵاو! سڵاو! سڵاو!
ئەی ئاریەلەکانی لوتکە
ئەی شەپۆلەکانی ئاسمان
سڵاو! سڵاو!
ئەی ڕادیۆکەی سەر ڕەفەی چاو
ئەی بانگی ڕۆژی دووجارەی
سەر منارەی باڵای شەهید
سڵاو! سڵاو!
من دەنگتانم و لەلایشتان نیم
گوێچکەم لێرەیەو بیستنم لەلاتانە:
هەموو ڕۆژێ قریوەی سەرچۆپی هەواڵ
حیلەی ڕەوە ئەسپی "پ.م"
لەناو ژووری تەنیایمدا
مێژوون و دەنگ ئەدەنەوە
چەخماخەن و تاریکایی ئەم نامۆیی و غەریبییەم
وەك بەفری بەر لایتی دەستی شەوانتان
ڕووناك.. ڕووناك ئەکەنەوە!
لەم دوورەوە گەواڵە هەوری پایزەم
دەنگی زریانی لای ئێوە
بەرەو باشوور ئەمدەنە بەر گڤەی خۆیان

هەموو ڕۆژێ بەتلاوتل ئەمبەنەوە
هەتا ئاسمانی "بەرگەڵو" لەسەر ئەوێ
لەتاواندا وەکوو لۆکە شی ئەبمەوە
ئەبمە هەزار.. هەزار.. هەزار
پەپوولە پایزەی سپیو ئەوسا ئیتر
گوێسەبانەی ژوورەکانتان، تەلی ئاریەل،
تەنافی جل، هێواش هێواش.. ئەمگرنەوە
سڵاو! سڵاو! سڵاو!
ئەی گوڵە گەنمی قەڵەمو
ئەی کاغەزی کێڵگەی هەتاو.
ئەی ستۆدیۆ ڕوتەڵەکەی
کومباری شێدار لەبەرم
ئەی ڕیکۆردی هەوراز بڕی
هەموو ڕۆژێکی ناو سەرم
سڵاو! سڵاو!
من دەنگتانمو لە لایشتان نیم
چاوم لێرەیەو بینینم لە لاتانە:
وا ژوور، بە ژوور، هەیوان، هەیوان
سەربان، سەربان، وەك کۆترەکان
نیگاکانم لەو کلی خاكو خۆڵەدا چینەیانە.
لاتان نیمو بەڵام چاوم هەر لێتانە:
وا ئەنگۆرە فلچەی پانی تاریکیی گرت بەدەستەوە

خێرا، خێرا بە لاشانا هەڵئەگەڕێو
پلە پلەی شاخ ڕەش ئەکا!
ئەوا ئیستە ڤڕەی ماتۆڕ، تەپە تەپی،
گڵۆپی زەرد باو هەڵئەکا بۆ پشووی کەمی شەوانە
لاشتان نیمو گوێم لێتانە:
ـ "چیمان هەیە؟! خەفەر کێیە؟!"
بەچوار دەوری مەنجەڵێکدا، لێواری کەل،
سەرقاپ قوپاو
دووکەڵ خواردوو
برسی.. برسی
خۆتان نانن.. بەڵام برسیی
بەیەکدا دێن.. تارمایینو جاربەجارێ
کڵپەی لەپڕ
دەمو چاوتان ئەداتە بەر
شەوقێکی کزی نارنجی
لەناکاودا دووسێ هاوار
ئەبنە دەنگی ـ گڕـ ی مەقەڕ
ـ "وەرن بۆ نان!
وەرن بۆ نان"
ـ دیسانەوە نۆکی نەکڵۆك
لەسەر سفرەی درێژکۆلەی قەد ڕێ ڕێ بوو
دوو دوو، دوو دوو

بەرامبەر یەك

وەك "مظلي" ئەمانخاتە سەر لاقێكو

سەر ڕووتاوەی هاوڕێشمان، سەرووگرتوو

چەندین ساڵە ئازارێكی قۆشمەیەو

دیسانەوە وەكوو دوێنێو وەكوو پێرێو،

بەسەر پێرێ

بۆ ئەم نۆكەیش

یەك دوو نوكتەی تازەی پێ یە!

⋆ ⋆ ⋆

ئەوا ئیستەیش ئەتانبینم:

زیاتر لە نیوەی شەویشتان هەڵهێنجاوەو

سەعات.. سەعات

ئەیكەنە ناو ئەستێركەكانی نیگاوە

هەر بێدارن

ئەتانبینم بەچوار مشقی لەسەر بەتانیە سەوزەكان

دانیشتوونو قەڵەمیشتان بە ڕێگەكانی كاغەزا

لەسەر مێزی نزمی بەردەم

تیپی مەڵبەندی وشەنو

هەر ئەڕۆنو هەر ڕێبوارن.

⋆ ⋆ ⋆

سڵاو! ئەستێرەكانی شاخو داخ! سڵاو!

سڵاو! گوڵە كێویەكانی شۆڕش! سڵاو!

لەتەم تومانی ئەم وەرزە دژوارەدا

ئێوە ڕیزە چرای چاوی ئایندەن‌و

یەك.. یەك.. لەسەر

تاشەبەردو، لقی بەرزو، تاڤگەدا، هەڵكراون!.

لەبەردەمی چەپۆكانی ئەم سەردەمە چەمووشەدا

ئێوە شاسواری ئێمەن‌و

كەڵ مل.. كەڵ مل.. وەكوو لوتكە ڕاوەستاون!

ئێوە ئەی گوڵە جەرگینە

ئەی جەرگ كون تیا نەبوەكان!

خاك لە هەنگاوتاندا ئەژی

ئاو لە هەناوتاندا ئەژی

دەنگ لە گەرووتاندا ئەژی

ئێوە مەرگ ڕام ئەكەن‌و

كوردستانیش لەناو سەنگەرتاندا ئەژی.

ئێوە لە ئەژدیهاكەی بەرگرتووی سەرچاوەوە

هێندە نزیك كەوتوونەوە

ئەمۆستتان ئەچێ بە چاویا

هەموو ڕۆژێ، بەسەر ڕەگی ملیا ئەڕۆن‌و دێنەوە

شەوێ نیە بۆ ناونیشان گوێی بڕڕاوی بەچكە دێوێ

بەچكە نەهەنگ‌و درنجێ.. نەهێننەوە

چی ما! چی ما! چی ما ئیتر

تا بۆ ژەهریش

ئێوە دەرگای هەناسەتان ئاواڵەیە.

بەڵام لێرە! لێرە! لێرە!

لای ئەوانەی فاڵی خەیاڵ

لە فنجانی ئەوروپادا ئەگرنەوە

لەگەڵ تەوقیتی "بگ بن"دا

لەسەر بورجی "ئیڤڵ"ەوە

بۆنی "شێخ وەسان" ئەکەنو

هەر لەوێوە..

ڕۆژژمێری خوێنو دووکەڵی ساڵانتان ئەخوێننەوە!

لێرە! لێرە! لێرە

لای ئەوانەی لە تەمەنی ئەژدیهاوە

لە ئاگرە سوورە دوورنو

کراسی بەری دەفتەریان چرچ نەبووەو

دەقی پانتۆڵی قەڵەمیان نەژاکاوە

ئەوان لێرەوە شمشێری دارینەیان

بۆ ئەژدیها هەڵئەکێشنو

وەکوو گاوس بەسەر شیعری پێشمەرگەما

گیف ئەبنەوە!!

بیرتان ئەکەم، بیری مێوژە ڕەشکەی چاوتان.

بیرتان ئەکەم.

بیرتان ئەکەم، بیری نانە قەیسی قسەی خۆشتان؟ بیرتان ئەکەم.

بیرتان ئەکەم، وەختە شیعری بەر مەمکانەی

لە مەمکی خاك دابڕڕاوم سوێی بێتەوە!.

ئا لەم تەندووری کۆچەدا

وەختە، وەختە باڵام ببێ بە کۆڵەوژ

وەختە چاوم لە کاڵانەی جوێ بێتەوە

بۆ من ئیستە

ژانەو ژانەو ژانە

وا قەڵەم لەسەر تەوقیسەر ئەخولێتەوە

قوڵ، قوڵ، قوڵ، قوڵ

هەموو شەوێ بە نووکی خۆی

یادگارێ هەڵئەکەنێو ئەوینێکی ئەکولێتەوە

هۆ! هۆ! هۆ! ئەی نیشتمان

خۆ گوێت لێمە!

بەو چاوانەت، بە ئەوینت، بە ئازارت

لە ئیستەدا

بە تەنافی تەماشای تەڕی منەوە، هەموو شەوێ

تك، تك، تك، تك

بەسەر قەڵەمی بێدارما

خوێنی شەهیدێکی تازەت ئەتکێتەوە!.

ستۆکهۆڵم 1987/10/17

ئەسپێکی سوور

بۆ شەهید د.جەعفەری شەفیعی

ئەمجارەیان! کۆمای خەمێکی گیان بە سۆی،
پۆرگ کردووی.. ئەم پایزە درەنگ وەختە
بەژنی سی ساڵەی شیعرمی،
وەك پشتی کوردستانو کۆست، چەمانەوە!
چ تەوژمی ئازارێ بوو، وا لە گەرووی شاخانەوە هاتو
وا بە لووزەو
ڕژایە ژووری تەنیاییو هەناومەوە.
لە ترووکەی چاوێکدا بوو،
ترووکەی چاوی گەڵایەك
ترووکەی چاوی وشەیەك
بەرەو گێژەنی نوقم بوون لوولی دامو
لوولی دامو
وەك بەردی بن متی کردم.
کوێرە هەواڵ مۆتەکەیەکی ئاسن بوو

هەناسەی لەبەرکێش‌و سەروای ڕەوانم،
گرت‌و بڕی لەنجەی دێڕو،
شەقژنی‌و شەو ئاهەنگی،وەك باڵی چۆلەکەی
لە کەڕەسیسەدا، کەسیرە بوو
وەکوو پەنجەی سەرما بردووی
گولێ، قەڵەمێ، گزنگێ،
منداڵێکی لانەوازەی نێو کرێوە، لە جووڵە خست.
بە دیواری بەرامبەرمەوە، سەرنجم
بوو بە بزماری داکوتراو.
ئەم مامە خەمەی قەڵەمەم
هەر بە پێوە لەئەستێرکی
فرمێسکەکانی خۆیدا، نوقم..، ئەوق بوو
تۆ ئەوق بوونی تریفەی مانگە شەوو
گۆمێکی مەکسی باوەشی زەردی خەزان
بهێنەرە پێش چاوی خۆت، ئاوەها بوو!
تۆ قولنگێکی پێکراوو لەنگەری باڵی شکاوی
بهێنەرە پێش چاوی خۆت، ئاوەها بوو!
ترسام.. ترسام
نەموێرا شیعر بکەمە بەر چیای "ئاسنگەران"ی
ئا ئەم کۆستە.
من ئەمزانی بەبەری ئەو تەنگ ئەبن‌و،
لە قۆڵ تێهەڵکێشانی "با" سرێشکی ساردی ئەو،

لەبەر گێڵەی کەلەپۆی خۆرنشینی ئەودا
چۆغەی ڕەشم، شیتاڵ شیتاڵ ئەبێ‌و دواییش
ڕەوەزی ژوور هۆبەکانی ئەودیو "چۆخماخ".
کیژۆڵە ڕەنگ پەڕیوەکان،
وەکوو "بەیان"
کارژۆڵە، ماسی، گوڵ خونچە
دایکانی، سك، وەك نانی سووتاوی "بۆکان"
لچم لێهەڵئەقورتێنن‌و پێم ئەڵێن:
کوا ئەم چاوی شیعرە بەقەد
چاوی ئەو خوێنەی ئەو گەش بوو؟!
کوا ئەم سۆزی نێو دێڕانە
ئەم زەماوەندی سووتانە
هێندەی ئەو پشکۆی کسپەیە
بە چزە چزو دووکەڵ‌و بۆکروز بوو؟!
کەی بەژنی ڕەشپۆشی کورتە باڵای ئا ئەم،
قەڵەمە ئەگاتە ئا ئەو کاجی زامە؟!
چۆن خەرمانی ئەرخەوانیی
ئێمە بە کیلەی شیعری تۆ، دێ‌و ئەپێورێ.
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە!
تۆ زریانی‌و سواری ئەسپە شێکەت بەوە.
هەستەوە! بە بەن سامۆتەی زینەوە
تفەنگەکەت.. قەڵەمەکەت

گوارەی سووری گوێچکەی مێژوون
هێشتا هەر ئەلەرێنەوە
دە.. هەستەوە
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە.
هەموو هاتوین بەسەر سەری ئەم هەوارە نوێیەتەوە
وەك شۆڕابەی برژانگ هەڵوەریوی پایز
گڵمتکی ئاڵهەلگەڕاوی سەر مەزارەکەت ماچ ئەکەین
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە.
بەفر بیستی، ها لەدوور ڕا لە شاخەوە
بەرەو "ژیلوان" کلوو، کلوو وا کەوتنە ڕێ.
گوڵان بیستیان، ها لە دوور ڕا
لە هەولێرو سابلاخەوە
لە قامیشلیو بۆتانەوە، بەرەو گوڵدانی دڵەکەت
چەپك.. چەپك وا کەوتنە ڕێ
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە!.

* * *

تەمو مژ بوو، ئەم دەست ئەو دەستی نەئەدی
تاریك.. تاریك وەکوو گلێنەی نابینا.
لە گوێی کێودا ترسو بیم ئەزرنگانەوە.
ژەنگو ژاری دوای هەرەس بوو.
خم خۆرکی لینجی هەڵلووشەر
هەتا گوێچکە

ئەسپی ئەیلولی قووت دابوو.
شمشێری "شا"و فیرعەونەکەی کۆشکی بەغدا
بە ڕاستو چەپ بەچەپو ڕاست
یەك لەدوای یەك:
ملی سنەوبەرو سەروو
ملی بەڕوو، بازووی گوێزو
پەنجەکانی گوڵە گەنمیان ئەپەڕاند.
ئەژدیهاکەی تەمووز پارووی نەرمە قووتی
هەر ژەمێکی، جەستەی نەرمی ئاسکێ بوو
نان ئەگریا.
ئاو لە کەناری بێزار بوو.
ئەو سەر وەختە تاریك نووتەك، نووتەك تاریك.
لە چوار لاوە دۆڵپای پایتەخت
کەڵبەی جیڕیان لە ژیانمان گیر کردبوو.
شەوە زەنگ بوو شەوە زەنگ بوو
چل مۆمی تروسکە کزمان لە "قەندیل"دا،
ئەسووتانو کەوەختێکیش تەواو ئەبوون،
هەر بە مێویی بنی خۆیان
جارێکی ترو سەر لەنوێ
خۆیان ئەکردەوە بە مۆم
دیسان هەڵئەگیرسانەوە.
ئێمە چل گوڵەگەنم بووین،

لەچل بەرددا سەوز بووبووین.
یەك گۆرانیو چل گەروو بووین.
ماوڵێکمان هەبوو دەم کەل
بەو ماوڵە لە کێوی مەحاڵ ئەنەویین.
لە چیای ترس ئەنەویین
خۆمان چلو حەڤدە تفەنگی خانە بڕ
حەڤدە دەستی پەنجە نوقسان
سنگیشمان ئەنا بە سنگی بەغدای میكو ڕاجیمەوە
ئا لەو دووڕیانی بوونو نەبوونەدا
لەو گێژەنەو لەو دەمەدا
ئەم دارتووە، لقو پۆپ هاوێژو سێبەر کرەی ئەمڕۆ
ئەو دەمە هەر بنچکێکی بستە باڵای قژ خۆڵاویی لا تەریك بوو.
ئەسپی چوار پەل ئاگرینی ئەمڕۆ
ئەسپی کوڕژن وەك بروسکەو تیسکەی تفەنگ
یاڵ ڕەشەبا.
ئەو سەردەمە جوانوویەك بوو مێژووك، مێژووك
تازە زاوا بوو لەرزۆك، لەرزۆك.
لەو دەمەدا لەناو، قوڕگی نەهەنگەکەی (ساواك)ەوە
بەسەر دەمی گوێزانی تیژی سنووری مێردەزمەو دەڵە دێودا
بەناو هەزاران داوی باریکی جاڵ جاڵۆکەی ترسو بیمدا
ڕوەو "قەندیل" بەرەو لای ئەو بازو هەڵۆ ڕەنگ سوورانەی
لە دەراڵو گەوەی شەختەو کونە گورگو

کلۆری داروده‌ختا هه‌وای ڕه‌شیان وه‌رئه‌گرتو
هه‌ناسه‌یان ئه‌دایه‌وه.
ئا له‌و ده‌مه‌وه له‌و وه‌خته‌دا
مرۆڤێکی گه‌نم ڕه‌نگی
له پیاوی داستان چووی پێشین
دیده پشکۆ
مل که‌ڵی ته‌وێڵ پڕشنگدار
لێو به گوڵی بزه پشکووت
بۆنو به‌رامه‌ی خاکو خۆڵ
له‌به‌رگی شڕۆڵه‌ی هاتوو.
ئه‌هاتو مله‌و هه‌ورازی به پله‌و کووڕی یه‌ك به‌یه‌ك
له‌به‌ر هه‌نگاویا ته‌خت ئه‌کرد
به‌کۆڵه‌پشتی نوردۆنانی ماڵانی
سنه‌و، سه‌قز، سابلاخه‌وه
به هه‌گبه‌ی توێشه‌به‌ره‌ی ئازیزانه‌وه
وه‌کوو "مه‌م"و "برایمۆك"
سه‌رئه‌که‌وتو سه‌رئه‌که‌وتو سه‌رئه‌که‌وت
تا له‌سه‌ر په‌یژه‌ی ڕه‌وه‌زی دانه‌به‌ردی سه‌ری "قه‌ندیل"
سه‌ری وره
سه‌ری چرا
ئه‌گه‌یشته لای هه‌ڵۆی برسی
پریاسکه‌ی چل جووته چاو تێبڕاوی ئه‌کرده‌وه

ئەو وەختەی بۆی هەڵئەڕشتن
ئەبوو بە جەژنی داروبەرد
ئەبوو بە ئاهەنگی ئەشکەوت
بە زەماوەندی کۆساران
تفەنگی بێفیشەك دانمان لەسەر یەك قاچ
ئەکەوتنە سەماو هەڵپەڕین
ئەو سەردەمە پوورەهەنگی نێو شارەکان
مێرووولەی سووری ژێر زەوی
بە چرپەی ئەو دیوی دیوار
ئەو دیوی کون.
دوکتۆر جەعفەریان ناونابوو دوکتۆر عەزیز
لەناو نەهاتە ساڵانەوە
ئێمە دڵۆپی بارانی ئەومان ناسی.
ئێمە زەوی پێست قڵیشاو
ئەو، ساڵاوی بەهارە بوو.
بۆ چیلکەو پووشو پەڵاشی سەر سەهۆڵمان
بۆ وشەی گۆنەکردوومان
ئەو بەردە ئەستێی ئاگرکەرەوەی بەردەم
ئەشکەوتی تەمەن بوو.
ئێمە برین ئەو هەتوان بوو.
لەو دەمەوە وەك دوو ئاوان
گیانمان تێکەڵ بەیەکتر بوو

لەو ڕۆژەوە بووین بە برۆیەکی پەیوەست
بە دوو جەمسەری یەك پردو
سیامەندێکی عاشقی خەجی شۆڕش.
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە
دە هەستەوە ئەستێران جلّەوت ئەگرن
ئارەقەی زەنگوڵ زەنگوڵی
لا مل‌و نێو چاوت ئەسڕن.
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
هێشتا زووبوو.. زووبوو.. زوو
وادەی ئەم کۆچە کوا هەبوو؟
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە.

* * *

ئەو کاتەی شیعریشم وەك خۆم
بەن کاڵەی کاڵەو پێتاوی عەشقی بەستو
شاخی هەڵۆکانی کردە قیبلەو ڕووگە
لەوێ لەیەکەم سەفەری پەلکە ڕەنگینەی شیعردا
بەژێر ڕێژنەو لێزمەو شەوی گۆپاڵە باراندا
کە بەخۆم‌و هەگبەی بە شیعر ئاوسی
بەشان تەکە تەککەرمەوە
ڕوومان کردە هۆبەی دەوارە شێدارە،

لە نایلۆن گیراوەکانی ئێوەی عاشقی ئازادی.
بەر لەوەی کە پەنجەکانمان یەك بناسن
ناوەکەت وەك گیزەگیزی شڵخە هەنگی دەم بە شیلە
لەشانەکانی نێو سەرما گڕی ئەخوارد
"د.جەعفەر.. د.جەعفەر"
چاوەکانم بنەبانی دەوارەکەت بۆ ئەگەڕا
کەچی تۆ وەك بەورێ بێدەنگ
لەلا پانکێکی نەپندی خوارەوەدا
هێور.. تروشکەت کردبوو.
دەرلنگی شەڕواڵ تا ئەژنۆ قوڕاویی
یەخەی کراسێ چرچو لۆچ
ڕەنگ پێ نەماو
دوو نیگای ژێر
چاویلکەیەك زەڕەبیندار
ئەتوت ڕەشەڕێحانەی مل
بەلارەوە گرتووی دوای شەستەبارانی.
لەوەرزێرێکی لای سنەو سەقز ئەچوویت،
هەر وەکوو ڕاستیی ساکارو
وەکوو مندالآنی بۆکان تۆ سادەبووی.
تۆ هەر لەو گولآنەت ئەکرد
کە لەهەناوی بەردەوە سەر دەردێنن،
بەبێ گوڵدانو شووشەبەند

بێ بانگەشە، لەژێی دەزوولەی گیان ئەدەن
لەویشەوە بۆ هەورەبانی ڕەشێنەی
گلێنەمان پێهەڵ ئەگرن.
وەختێ هاتیتە لامەوەو دەستت لەسەر شانم دانا.
ڕووی بەخەندە هەلگەڕاوی،
وەك هێرۆ ئالێت.. تێ کردم
منیش گوێم نا بە گوێچکەی وشەی دانارو ڕەوانتەوە
قسەکانت وەك گەنمی قەندەهاری،
بە پێزو وەك گوڵەمێخەك بۆن خۆش بۆن خۆش.
وەکوو دڵی هەژارانیش بێ گرێو گۆڵ.
کە وەختێکیش، دواتر، دەرگای
قەفەزی سنگم کردەوە
پۆلە شیعرێکم بەرەڵڵای ژێر دەوار کرد
ئەوساکە تۆیش بە گیانێکی قوڵپ دەری سەر ڕێژەوە
بووی بە مزگێنی باڵ گرتوو
باوەشی سۆزت پیاکردم
گەرم.. گەرم.. ماچت کردم.
ئەی کڵاوە قوچەکەی بەڕووی هەژاران
ئەو باوەشەت کوانووی بەکەڵە پشکۆیەو
لە ڕۆحما سارد نابێتەوە
ماچەکانیش چڵە کاجی هەمیشە سەوزی چواروەرزەی
ڕواوی ناو یادگارمن وەکوو بەهار بیرناچنەوە.

دەلالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. وەرەوە
سەربەرەوە.. وا وەرەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە
هۆ بە هۆیەو زایەڵەیە
ڕێ بەندانو بەفرانبارە
شیعر چلوورە فرمێسکی هەموومانەو
تا "ئازادی"ش وەك بۆکانە نازدارەکەت
شۆڕەژنێکی غەمبارە!.
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە.

★ ★ ★

ئەمڕۆ "چۆخماخ"، لانەی پڵنگە چنگو پەل
بە چەخماخەکانی ئێمە.
لە مانگی گیراو ئەچێتو تارو مارە.
خاك بە هەنیسکەوە سەری
درەختی خۆی هەڵئەکەنێ.
لووتکە چاو تەڕو مل بەکوێن.
دەمو لێوی یارانی شاخ
هەر لەو گەڵا وەریوانە ئەچن کە "با"،
کە کزە بای ئەم پایزە درەنگ وەختە
بەرەو گۆڕیچکەی دوا عومری خۆی ئەیانبا
کپ بوونێکە هەر بەتەنها ئازار
ئالەم دۆڵە کزو خامۆشەدا
ئەبزوێو ئەزرنگێتەوە.

ئەم بەر، ئەوبەر، ڕیزە تفەنگی چاو تەڕی
پێشمەرگەکان، وەك هەڵاڵەی ڕوومەت شەقار
بە درێژایی هەناسەی ڕێگاوبان‌و
بەدرێژایی گریان‌و
بەدرێژایی خەمی سوور
هەر وەکوو لەقۆناغەوە ڕوابن
وا بوونەتە دوو تەیمانی دەوری سەری ئەم
کۆتەڵە وروژاوە.
بڕوانن‌و وردبنەوە
لە چۆخماخە بچکۆلانەو ڕووتەڵەکەی ئێمەدایە
کە زرێبار ئەڕژێتە سیروانەوە.
شاهۆی ئەوین
مل لەژێر چەنەی پیرەمەگرون هەڵئەسوێ
سابلاخیش بۆن ئەنێ بە بۆی
هەناسەکەی هەولێرەوە.
چەکمان چۆغەی کەرکوك بەسەر
ڕانکی هیوای کرماشاندا لەبەرئەکات.
بەسێ ڕیز فیشەك لغەوە
ئێشك گری شەوانەی ئەم خاکی دایکەن
تۆ بڕوانە ئەوەتا وا
بەدەم هاواری خوێنەوە سوجدە ئەبەن.

★ ★ ★

له بیری بەقوڕە ڕەش چووی
ڕابردوویەکی دێزماندا.
ئەو وەختانەی کە ڕۆژگارمان سیخوڕ بوون
بەسەرسەعاتی ترساوی شەوگارمانەوە.
وەختێ بەخەنەبەندانی خوێنی یەکتر،
چل چرای شایی‌و لۆغانی
ئێرەو ئەوێ‌و ئەولای ترمان،
بۆ پایتەختە سمێڵ قیتەکان سوور ئەکرد.
لەو دەمەدا کە لەبەر پێی شاو سوڵتاندا،
وەك زەردەمار،دوپشك، بەیەکمانەوە ئەداو ئەمردین،
بەڵام ئیستە لە کۆتەڵی
ئەم هەموو جەعفەرانەدا.
لە پەنجەرەی ئەو خوێنە ڕووناکانەوە،
یەك ئاسۆگەی سورمان هەیە.
کۆست لە دوای کۆست
خوێن لە دوای خوێن
هەر هەمووومان ئەچینەوە،
سەر ئەو شا ڕێگەو شەقامەی
باخەوباخ‌و تەلان تەلان
ئەمانباتەوە ناو دڵە داگیرساوەکەی کوردستان.
ئەمڕۆ "چۆخماخ"ی دوا یانەی ئەم جەعفەرە
بوو بە هەموو نیشتمان!.

تۆیش ئەی شەهیدی کەڵەگەت،
وەکوو نەخشەی وڵاتەکەم!.
ئەی خاجی ڕەنجو لاوکی دەم ئازادیی!.
گڵ مەیل بڕی تۆ نییە.
گڵ بەخوێنی ئێوە هەناسە ئەداتو
دەمی برینەکانی ئێوە کارێزی ژیانێتی.
ئەوەتا پێشمەرگەیەکی شێونەکردوو
بە پلەی خزی تاریکی ئەم شەوەدا هەڵئەگەڕێو ئەڵێو ئەڵێ:
لە پەلە پیتکەی تفەنگمای.
نووسەرێکی وشە شەهید
دوای نیوەشەوێکی خامۆش
قەڵەمەکەی ڕووی دەمت تێئەکاو ئەڵێ:
لەناو بیلبیلەی حەرفمای
دایکێکی خەم دەستەمۆکەر
لە ژوورێکدا، تەنها وەك خوا!.
بێ چرای مێرد، بێچرای کوڕ
ئەویش ئەڵێ:
تۆ ستوونی ئەم دەوارەو
کۆڵەکەی بەر هەیوانمانی.
منداڵە چۆلەکەکانیش، پەڕوباڵ تەڕ
ڕووی دەمی خونچەی خۆیانت تێئەکەنو
وات پێئەڵێن:

لەم زستانەوە ئیتر تۆ

شەوانە چیرۆکی ئێمەی.

بۆ منیش تۆ ئەو شیعرە هەرە نازدارەی

کە هێشتاکە نەمنوسیوی!.

دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە

سواری ئەسپە شێکەت بەوە.

ڕێ بەندانو بەفرانبارە

هۆبە هۆیەو زایەڵەیە

کوا وەختی بوو

ئا ئەم کۆچە بێ وادەیە؟

دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە

سواری ئەسپە شێکەت بەوە

چاوەڕوانین دە هەستەوە!.

ستۆکهۆڵم/ 1987

*ئەم بەرهەمەم بۆ یەکەم جار لە شێوەی شیعرو پەخشانە شیعرێکی تێکەڵدا بێ سەردێڕ لە چلەی شەهید د.جەعفەری شەفیعی دا لەستۆکهۆڵم خوێندەوە، دواتریش لەگۆڤاری "پێشەنگ"ی هونەرو ئەدەبیاتی کرێکاری ـــ کوردستان ـــ دا ژمارە "7"ی ئوکتوبەری/1988دا بە سەردێڕی "کوا وەختی بوو" جگەلە بەشێکی –بڵاوکرابۆوەـ بۆ ئەم چاپەیش لەڕووی فۆڕمی هونەرییەوە لەئاهەنگی شیعرم نزیکترکردەوەو ئەم ناونیشانەیشم بۆ دانا.

تاڤگەی زیندانیی

وەك چۆن ئەستێرە ئەكشێ كەوانەیی،
تاج پرشنگدار،
چاو ئاگرین، گەردن زیوین، تیژ وەكوو عەشق
كوتو پڕیش وەك مەرگە سات.
تۆیش بەو جۆرە لە شەوێكی مانگ كوژراودا
لە شەوێكی بەژنو باڵا هەڵقرچاودا
لە وڵاتی خۆڵەمێشو لەژێر قوببەی
مێژوویەكی بریندارو زەمینێكی كۆت كراودا،
ئاوا كشایت
زەرد.. زەرد، كشایت.
ئاڵ.. ئاڵ، پژایت.
لە كاوانی ئەوینەوە وەكوو بەفراو چۆڕایتەوە،
ملی كەژو هەردی بڕاو
مەچەكی بەرد، پلوسكت بوون،
وردە وردە بویتە ڕووبار.

وەکوو خوێنت ڕوون بوویتەوە، سوور هەڵگەڕایت
کڵپە، لە تۆی ئەخواردەوە،
خۆشەویستیت ئەستێرکێکی بەخشندە بوو،
لێی ئەڕژا، خۆشەویستیت،
گەڵا.. گەڵا سەوز هەڵگەڕا.
خۆشەویستیت، دارستان بوو، تەماشات چڕ.
ئازارەکانت دارەوان، وەك سمۆرە
بەسەر قەدی گرێ گرێی
ڕەش و سپی شەوو ڕۆژتا هەڵئەگەڕان.
ماندوو نەبوویت، خۆت ڕێگە بوویت.
نەخشە نەبوو بتگرێتە چوارچێوەی خۆی
تۆ خۆت نەخشەو، خۆت چوارچێوەو
ئەودیو، ئەودیو، چوارچێوە بوویت.

* * *

لەو دەمەدا
باڵات باڵەبانی خوا بوو،
ناتی بە لێوی کێوەوە
بە فووی زریان و ڕەشەبا گڕ گرتیتی و
بووی بەئاواز، بووی بە لەنجە،
بووی بەسەمای بەفرو هەتاو.
دار بەڕووەکان پەنجەی خوا بوون.
ڕەوەزەکان کەللەسەرو شانی خوا بوون.

کە ئەیژەنیت:
دەمێ ئەبوویتە شەپۆڵو باڵت ئەگرت.
دەمێ ئەبوویتە بارانو خوڕ دات ئەکرد.
دەمێکی تر ئەبووی بە زاری ئەشکەوتو
وەك "هەزارمێرد"
لە دوێنێوە بەرەو ئیستە
بانگی هەزار هەزار ساڵت ئەکرد.
تۆ ئەو دەمە ئەسپی قەترانیی
سەرکێشو جڵەوبەربووی،
"لاس"ی وێڵی دوای "خەزاڵ"ی مانگە شەو بووی.
خەزاڵ گیرخواردووی
ناو تەمی قوللەی قاف بوو.دێوی سپی و ,
دێوی ڕەش و درنجەکان ,ئەویان بە قەفی سمێڵو،
کۆتی بسكو قرژاڵی چنگ بەستبۆوە، یارەکەی تۆ،
وەك باوبۆران، ئەیزریکان، وەکوو هەور ئەیقریشکان.
ئەو تاڤگەی زیندانیی بوو، پرشنگی دیل،
هەوای کۆتو پێوەند کراو،
قوربانیی بوو.
⋆ ⋆ ⋆
هەر ئەبوایە سەری ئەو عەشقە هەڵگری.
تۆ ئەو سەرە هی خۆت نەبوو.
سەری دارو سەری بەردو سەری ئاو بوو.

هەر ئەبوایە بچیتەوە هەواری گوڵو خۆڵەمێش.
ئەو هەوارە هەر هی تۆ بوو.
هەر ئەبوایە بە ژیلەمۆی عەشقی خەزاڵ،
داپلۆخایە پێستی ڕۆژگاری تەمەنتو
هەڵقرچایە، ئەوینی سەر ژیلەمۆکەی بەهاریساڵ.
هەر ئەبوایە بۆ سێهەم جار کفنەکەت لەبەر کەیتەوە.
داوە ژانی جیاکانت بە تەشی دوند هەڵکەیتەوە.
وەکوو شەهید چاو ببڕیتە
گزنگی خوێن.
گورج بیتەوە
ڤیت بیتەوە
لاو بیتەوە
کاژی هەرەس فڕێ دەیتو بەدەم لاوکی سوورەوە،
بڕۆیتەوە لای تاشەبەرد، لای بەردە قارەمانەکان
لای "داس"ی دەس زەردو ماهیی دەربەندەکان!.
وا نەبوایە ئەوین ئەیبەست، سترانەکانت لاڵ ئەبوون.
کچی حەیران، سوارەی لاوك،
دەست بەرداری ژانت ئەبوون.
ئەی ئەوساکە تۆ چیت ئەکرد؟
لەکام بنارو کام دەشتا؟
غارت ئەکرد؟ لەبەر دەمتاو لەپاشکۆتا
کێت هەڵئەگرت؟

چیت هەڵئەگرت؟ چ هۆبەیەك ئەیانکردی بە میوانی،
"سیامەند"و کام "خەج" چاوی نێرگزی خۆی،
ئەدا لەبەرۆکی والآی قەڵەمەکەت؟
لەگەڵ وشەی قوربانیتا
چۆن ڕووبەڕووی ئەبوویتەوە؟
مەچەکی بڕڕاوی "خانی"ت بۆ کوێ ئەبرد؟
لەکام گۆڕستانی شیعرا ئەتشاردەوە؟
هەر ئەبوایە ببی بە گڤەو بە گەرداو.
هەر ئەبوایە مۆتەکەی ترس دەستەمۆکەیت.
هەر ئەبوایە ملی ڕێی ئاگرو پشکۆی،
وەرزی عەشقی ترسو بیمت بگرتایە.
لە ئاوی ڕەشت بدایە.
یان ئەبوایە وەکوو بنچك گرمۆڵەبیت
وەك ماری سڕ پەپکە بخۆی.
حیلەی ئەسپت،
باڕژنی مامزی "خەج"ت،
وەکوو سەرت
لەناو قەڵای ئەژدەهاکدا بەند کردایە
ئەی چیت ئەکرد؟!

⋆ ⋆ ⋆

لەبەرچاوت کەلەپچەیان کردە بازووی هەورو هەتاو.
ئاویان خنکان.

پەنجەی شنەبایان قرتان.

لەبەردەمتا گۆشاوگۆش شیعریان سەربڕی.

ڕیشی "مەولەوی" یان سووتان!.

من بۆ ئەوەی کۆت نەکرێتە پێی درەختو،

گوڵەگەنم لە بار کێڵگەو زەوی نەچێ!.

من بۆ ئەوەی جۆگە نەبێ بە کۆیلەو،

باران نەمرێو گیا پێ بگرێ!.

خۆم لەناو تۆدا توانەوە گەیشتمە لات.

ئەی ئەوینی شاخو داخو عەشقی فەرهاد،

هەر ئەبوایە من بێمە لات!.

1988

توانەوە

سەعات دووی دوای نیوە شەوە
وەکوو هەورێکی ژان گرتوو.
وەك ماینی حیلە کردووی
جوانوو ون بوو.
ئیستە ئاوا
شڵەژاوو وەکوو دایکم خەم لێ نیشتوو.
بەم ناوەختە.
لە نسێی ژووری تەنیایی‌و غەریبیما
شیعرێ هاتووە بمنوسێ‌و
لەدواییدا بمخاتە بەر باخەڵیەوەو
لەگەڵ خۆیدا دوور دوور بمبا.
سەعات دووی دوای نیوە شەوە
شیعری چاو ڕەش، بەسەر سەرمەوە وەستاوە
ئەو هەر ئەڵێی ڕەشە ڕێحانەی هەڵچووەو
چاوی منیش، ئەڵێی کانیی،

گوندی تازە ڕاگوێزراوە.
سەعات دووی دوای نیوە شەوە
من خەوم دێ و ئەو ئەیەوێ هەر بمنووسێ
درێژ ئەبم و ئەو ئەیەوێ هەستمە سەرپێ
کاغەزێکم خۆم لوول داوە و ئەو ئەیەوێ بمکاتەوە
چاو لێك ئەنێم.. ئەو ئەیەوێ
بچمە ناو هەردوو چاوێوە.
من پێی ئەڵێم:
کوللەی نامۆیی و غەریبیی
بەم ڕۆژگارە
بەم شەوگارە
گوڵە گەنمی گیانم ئەخوا
وەختێکی تر سەر بەرەوە.
ئەو پێم ئەڵێ:
تا نەبارێم ناڕۆمەوە
هەتا قەد قەد نەتکەمەوە ناڕۆمەوە.
ئەو هەر ئەڵێ و من بێدەنگم
ئەو ئەڵێ دەی من ئەڵێم نا.
ڕاماو ڕاما
وەکوو دووکەڵی جگەرەم
لە پەنجەرەوە چووە دەر
کە هاتەوە دەستی شۆخێکی گرتبوو

ئەتووت بەفرو گوڵەزەردە
لەسەر یەکەم کورسی بەرامبەرم داینا
وتی: ئیستا
هەر وتم نا
سەعات سێی دوای نیوە شەوە
وەك یەکەم جار چۆن هاتبوو
ئیستەیش ئاوا بەسەر سەرمەوە وەستاوە
نە ئەو ئەڕوی، نە من ئەمویست هەڵمسێنێ.
ئیتر خەو هێندەی نەمابوو وەکوو منداڵ بمفڕێنێ.
لە پڕێکدا چریکانی
ئەو کاتەی پێڵوم هەڵبڕی
بینیم شیعری چاو ڕەشی شاخ
بەر ئاوێنەی خەیاڵی ژوورمی گرتووە
جامانەیەکی خوێناویی
دوا شەهیدمانی بەستووە
وتی: ئیستا؟
ئیتر هەر ئەو هەستانە بوو
من سەنگەرو ئەو نمەی خوێن.
من دەشتو ئەو دەنکە تەرزە
ئیتر هەر ئەو داچڵەکینو هەستانە بوو
قەد قەد گیانم بۆ کردەوە
هەر نووسیمیو هەر نووسیمی

باری‌و باری تا ڕۆژ بۆوه
من نه‌مزانی ئیتر دوایی
ئه‌و له‌ناو مندا تواب‌ۆوه
یان من له‌ودا توابوومه‌وه؟!

ستۆکهۆڵم1987/9/17

سوتماك

ئاسمانێكی: خۆڵەمێشیی.

شەقامێكی: وەنەوشەیی.

تەنیایم: زەرد.

ئاوارەییم: تارمایی پەرت.

هەواڵ: ڕەش.. ڕەش!

ئەی شین پۆشی كەمانچە ژەن،

ئەی گوڵی یەخە، پەمەیی!.

وا لێرەوە:

لە سێبەری قژ تەنكی، سەوزی كاڵی،

ئەم دار لیمۆ گۆشەگیرو تەریكەوە

خۆمو خەمی ئەرخەوانیم، ڕاوەستاوین

ملمان لارو

لەپۆپەوە تا بەری پێ

زەنگوڵ.. زەنگوڵ

خۆرنشینمان لێ ئەتەكێ!.

کزکزو مات

کڕکڕو مات

هەر بەپێوە، لە گۆشەی نیوە ڕوناکی

ئەم جێیەوە

خۆمو خەمی ئەرخەوانیم،

پەردەی ئاڵی گوێمان ناوە

بە پەنجەرەی، بەر هەناسەی،

ئەو "ژێ"یەوە کە بەجووڵەی بێ سرەوتی

سەری پەنجەی بلوورینت،

ئاوازێکی تەلیسماویی،

باڵ زیوینی، لێ هەڵئەسێ!.

ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن!

ئەی ڕۆح سپی!.

بۆ ئەم ئێوارە کسپەیەم.

بۆ چزەچزی هەواڵی، 6

تازەی ئەم شیعرە بە سوێیەم.

بۆ یاڵی ئاگر تێ بەربووی،

جوانووی ئائەم کۆچە نوێیەم،

هاوڕێم بە!

بمخەرە ناو کزە کزی هەڵقرچاوی کەمانتەوە.

وەکوو پەپوولە پایزە،

بمدە بەدەم بای زایەڵەی هەڵوەرینو پژانتەوە!.

خەون بکە بە ڕێ بینم.
شەپۆل بکە بە سەرینم.
هەور بە چرپای برینم.
دوور دوور بمبە، بمبەرەوە
بۆ وڵاتی ساڵ دوانزە چاو، فرمێسکاویی.
بۆ لای درەختی مل بە کوێن.
بۆ لای بەفری پرچ خوێناویی.
هاوڕێم بە!
بمبەرەوە، بمفڕێنە
وەکوو هێشووی سەرما بردوو
لەژێر کەپری ئاخەکانتا،
دەنك.. دەنك.. بموەرێنە!.
دەدەی توخوا بمبەرەوە!
لێرە پەڕەی ڕۆژمێرێکی دڕاوە ئەم تەمەنە!
بەدیوارو بە بنمیچی دەروونی خەڵکی ئێرەوە،
ئەوین گڵۆپی سووتاوە!,
زەریا.. تینوو
لەم بیابانی ڕۆحەدا، ئاو خنکاوە!.
هاوڕێم بە!.
شەقام.. شەقام
پێش تۆ گەڕام
تاق تافکەرەی چاوی تەڕم

چووە بەر هەر پەنجەرەیەك، هەڵیانفڕان!.
لەم چۆڵەوانی ڕۆحەدا، یەکێ نەبوو، کەسێ نەبوو
لا کاتەوەو ئاوڕ لە کڵپەم باتەوەو
گوێیە بگرێو بێتە زمان!.
هاوار! هاوار!
لە کوێیە ڕۆح، لەکوێیە دەم، لە کوێیە گوێ؟!
ئەی کۆستی نوێ!
خۆ من ئەسپێکیشم نەبوو
تاوەك هاوڕێکەی "چیخۆف"
بچمە لایی‌و هەر هیچ نەبێ،
ئەو گوێ لە شیوەنم بگرێ!.
دەدەی توخوا
لەسەر باڵی نەغمەیەکی گریاناویت بمبەرەوە
بمبەرەوە ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن
قژ قەترانیی!.
دیارە کە تۆیش هەر وەکوو من
درەختێکی گۆرانیت‌و لەبەستەی خۆت هەڵکەنراوی!.
دیارە کە تۆیش هەر "ئاخ" ێکی کۆچەریت‌و
وەکوو شیعری هەجیجیی من
لەم وێستگەوە بۆ ئەو وێستگە
لەم فڕگەوە بۆ ئەو فڕگە
پایز بەکۆڵ، هەڵوەریوی‌و، ڕاونراوی!.

ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن، بمبەرەوە
هەواڵی نیگا بە شەونم وای پێ وتم:
ئیستە لەوێ
لەناو تابووتی نارنجیی خۆرنشینی شارەکەمدا
چل.. منداڵم.
چل.. جگەرم.
هەشتا.. چاوم.
هەشتا.. گوێچکەم.
هەشت سەد پەنجەی،
هەردوو دەستو هەر دوو قاچم
بەیەکەوە هەڵئەوەرێن!.
پێکیشەوە بەجاجمی خەزانێکی ئەم پایزەم
هێواش.. هێواش، دا ئەپۆشرێن.
ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن، بمبەرەوە
وەکوو هەناسەی منو تۆ
لەشاری خەم نزیك نزیکم کەرەوە.
ئیستە لەوێ گەڕەك هەواڵم ئەپرسێ!.
شەقام چاوم بۆ ئەگێڕێ!.
کۆڵان بەدوامدا ئەگەڕێ!.
کۆستی تەتەر، بەهەردوو دەست
لەدەروازەی ماڵە کۆنەکەمان ئەدا.
ئیستە لەوێ سەیوانەکەم

چل نێرگزی شەهیدیتر ئەدا لەسەر.
چل کراسی هەڵاڵەی تر ئەکاتە بەر.
چل جووت گوارەی گوڵەباخم ئەکاتە گوێ.
لەسەر چل قووببەی هەیاسەی،
چل نقێمی سوور دائەنێ.
لەسەر سەری چل ئەرخەوان
چل چرا دائەگیرسێنێ.
چل مۆمی تر ئەسووتێنێ.
ئیستە لەوێ سەیوانەکەم
چل سوێسکە، چل چۆلەکەی
باخچەی خوێنم
لە یەکەم شەوی باوەشیا ئەخەوێنێ!.
ئاسمانێکی: خۆڵەمێشیی.
شەقامێکی: وەنەوشەیی.
تەنیایم: زەرد.
ئاوارەییم: تارمایی پەرت.
هەواڵ: ڕەش.. ڕەش!
ئێوارەیش: شین، وەك بەرگی تۆ
ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن!.
شیوەنیشم: مۆر وەك جەستەی
ئەو چل ئاسکەو
ئەو چل کۆترەن!.

ده لۆ لۆ لۆ

لەمنی وشە سوتماکێ

لەمنی قەڵەم غەمناکێ.

ده لێ لێ لێ

لەمنی شیعر خەزانێ

لەمنی دیوان وێرانێ!!.

ستۆکهۆڵم 1988/3/3

دیدەنی

بۆ شەهید فوئاد سوڵتانی

وەکوو نێرگز ساڵی جارێ

بەسەردانێ

ئەو دێتەوە

بە زرێباردا دێتەوە

خەونەو لەپڕ پەیدا ئەبێ

ئەگاتە جێو ورد چاوێکمان پیا ئەگێڕێ.

لەو وەختەدا

ئێمە ئەڵێی دارستانی بنارینو

ئەویش لە لوتکەی سەر ئەچێ.

وەکوو ساڵانی ڕابوردوو

دیسانەوە ئێمە هەموو

وەك ڕەنگو ڕوو

مۆرانەی ساڵ یەك یەك بەڕەی

پێستی خواردوین

گلۆڵە بەنی قژیشی یەك یەك خواردوین
عومری خواردوین
تیاشماندایە
لەنێوانی دوو سەردانو
سێ سەردانی كاك"فوئاد"دا
سەعاتی دڵی ژەنگ ئەگرێ
وەك بورغوی كۆن بیری ئەسوێ
ئەبێ بە قەڵەمی زڕو
لە حەرفو وشە دائەبڕێ
ئەبێ بە هەوری نەزۆكو
یەك دڵۆپ بارانی نابێ!
وەكوو كەفە ژیلكەی سەر ئاو
هەر ساتێكەو ئیتر ئەوسا بزر ئەبێ.
ساڵێ جارێ ئەو دێتەوە
بەڵام ئەوكاتەی دێتەوە
چۆنمان دیبوو
هەر وەكو خۆی
سەعاتی دڵی وەكوو خۆی
قەدو ڕەگی
پێستو بەرگی
هەر وەكوو خۆی
بیری، قژی، عومری، چاوی

دەنگی، ڕەنگی، سمێڵەکەی هەر وەکوو خۆی!
ساڵی جارێ ئەو دێتەوە
لەناکاوێکدا.. دێتەوە
ئێمە هەموو، هەر هەموومان
شەپۆلان و کەفە ژیلکەیش
بارانمان و شێرە کوللەیش
هەر لەدوور ڕا بە سێبەریا بەدیئەکەن ئەیناسنەوە
بەڵام کاک "فوئاد" بە تەنها
ئەو.. بەتەنها
هەموو ساڵێ
لەسەرانسەری نەخشەدا
دوو تاقممان ئەبینێت و
دوو تاقممان ئەناسێت و
یەك یەك دەستیان ئەگوشێت و
لەگەڵیاندا ئەدوێ و ئەخواو پێئەکەنێ و
ئەڕوات و دێ..
ئەوانەی وەختی خۆی نەیدیبوون وئیستە لێرەن
ئەوانەیشمان کە وەکوو ئەو
ماونەتەوەو، هەر بروسکەی خێرای ڕێگەن!